

VAASAN YLIOPISTO

KAUPPATIETEELLINEN TIEDEKUNTA

TALOUSOIKEUDEN LAITOS

Merja Halttu

YRITYSSANEERAUS VELKOJAN NÄKÖKULMASTA

Talusoikeuden
pro gradu –tutkielma

VAASA 2007

SISÄLLYSLUETTELO	sivu
TIIVISTELMÄ	5
1. JOHDANTO	7
1.1. Tutkimuskohde osana yhteiskuntaa	7
1.2. Tutkimustehtävä ja aihealueen rajaus	9
1.3. Tutkimuksen lähteet	9
1.4. Tutkimuksen rakenne	10
2. VELKOJAN ROOLI SANEERAUKSEN ALOITTAMISESSA	13
2.1. Velkojan vireillepano-oikeus ja hakemuksen sisältö	14
2.2. Aloittamisharkinnan vaikutus velkojan asemaan	17
2.2.1. Väliaikaiskieltojen vaikutus velkojan asemaan	17
2.2.2. Velkojan oikeus tulla kuulluksi aloittamisharkinnan aikana	18
2.3. Aloittamispäätöksen vaikutukset velkojan asemaan	21
2.3.1. Rauhoitusajan kieltojen vaikutus velkojan asemaan	21
2.3.2. Muut saneerauksen aloittamisen vaikutukset velkojan asemaan	24
2.4. Velkojan valitusoikeus aloittamispäätöksestä ja oikeus vaatia keskeytystä	26
3. VELKOJAN MAHDOLLISUUDET VAIKUTTAA SANEERAUSOHJELMAN SISÄLTÖÖN	28
3.1. Velkojan oikeus riitautukseen	28
3.2. Velkojan oikeus takaisinsaannin peräämiseen	29
3.3. Velkojatoimikunta	31
3.4. Velkojan oikeus osallistua saneerausohjelman suunnitteluun	34
3.4.1. Velkajärjestely	36
3.4.2. Velkatyyppin vaikutus velkojan asemaan	37
3.4.3. Velkajärjestelyn korvaaminen velkojille	38

4. VELKOJAN ROOLI SANEERAUSOHJELMAN TOTEUTTAMISESSA	40
4.1. Velkojan äänestysoikeus ohjelmaehdotuksesta	40
4.2. Ohjelmaehdotuksen vahvistustavat	43
4.3. Ohjelman toteutuminen	46
4.4. Velkojan oikeus valittaa ohjelmaehdotuksen vahvistamisesta ja ohjelman muuttaminen	48
4.5. Ohjelman toteutumisen epäonnistuminen	49
5. TUTKIMUSAINEISTO	52
5.1. Hakemuksen vireille asettaminen	52
5.2. Aloittamisen hylkäysperusteet	53
5.3. Velkojaryhmät ja maksuohjelma	54
5.4. Äänestysmenettely	55
5.5. Yhteenvedoa tutkimuksesta	56
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	57
LÄHDELUETTELO	62
OIKEUSTAPAUSLUETTELO	65
KUVIOLUETTELO	
Kuvio 1. Vireille laitettujen yrityssaneerausten määrän kehitys	8
Kuvio 2. Yrityssaneerausmenettelyt vuosina 2001–2005	53
Kuvio 3. Vakuusvelkojien äänestyskäyttäytyminen	55
Kuvio 4. Tavallisten velkojien äänestyskäyttäytyminen	56
TAULUKKOLUETTELO	
Taulukko 1. Yrityssaneerausmenettelyt vuosina 2001–2005	53
LIITTEET	
Liite 1: Toimivaltaiset tuomioistuimet	66
Liite 2: Kaavio yrityssaneerausmenettelystä	68
Liite 3: Malli yrityssaneeraushakemuksesta	69
Liite 4: Malli velkojan antamasta lausumasta	74

VAASAN YLIOPISTO**Kauppätieteellinen tiedekunta**

Tekijä:	Merja Halttu	
Tutkielman nimi:	Yrityssaneeraus velkojan näkökulmasta	
Ohjaaja:	Professori Juha Tolonen	
Tutkinto:	Kauppätieteen maisteri	
Laitos:	Talousoikeuden laitos	
Oppiaine:	Talousoikeus	
Koulutusohjelma:	Lakiekonomin koulutusohjelma	
Aloitusvuosi:	2005	
Valmistumisvuosi:	2007	Sivumäärä: 74

TIIVISTELMÄ

Yrityssaneerailaki asetettiin voimaan 1993 kiireellisen valmistelutyön tuloksena. Maamme taloudellinen tilanne oli katastrofaalinen johtuen korkeista koroista, devalvaatiosta ja näiden aiheuttamista lukuisista konkurseista. Konkurssiin ajautui myös lukuisia yrityksiä, jotka olisi voitu asianmukaisen lain turvin pelastaa. Lakiin on vuosien varrella tehty pieniä muutoksia. Sen katsotaan kuitenkin olevan isompien muutosten tarpeessa.

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää velkojien oikeuksia ja velvollisuuksia yrityssaneerausmenettelyn alkaessa, sen kestäessä ja onnistuneen tai epäonnistuneen menettelyn jälkeen. Aihe on ajankohtainen, koska vireillä on hallituksen esitys eduskunnalle yrityssaneerailain muuttamisesta.

Tutkimuksessa perehdytään kotimaiseen oikeuskirjallisuuteen, yrityssaneerailakiin ja lain esitöihin. Tutkimuksessa on lisäksi empiirinen osio, jonka materiaalina on käytetty Oulun käräjäoikeudessa vuosina 2001–2005 vireille tulleita yrityssaneerustapauksia.

Velkojan oikeudet tulevat esille vireille asettamiseen oikeutettuna tahona, lausumanantajana yrityssaneerailuksen alkamisen osalta, saneerausohjelman laatimiseen oikeutettuna, velkojatoimikunnan jäsenenä, äänestysoikeudellisena ohjelman hyväksymisen puolesta tai vastaan. Velkojan velvollisuudet koskevat maksu-, perintä-, vakuudenasettamis- sekä täytäntöönpanokieltoja. Oman etunsa vuoksi velkojalla on oikeus tehdä omaan saamiseensa koskevia riitautuksia tai takaisinsaantivaateita.

AVAINSANAT: Maksukyvyttömyys, saneerausmenettely, saneerausohjelma, velkajärjestely, yrityssaneeraus

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuskohde osana yhteiskuntaa

Nykyaikainen markkinatalous perustuu luottoyhteiskunnan toimivuuteen. Luotonantajien täytyy voida luottaa, että velallinen maksaa luoton ja sille kertyneen koron ajallaan takaisin. Ylläpitääkseen tätä perustaa on lainsäätäjät säätänyt erilaisia velallisen velkavastuun toteuttamiseen perustuvia lakeja. Suomessa näitä ovat ulosottoon, konkurssiin, yrityksen saneeraukseen ja yksityishenkilön velkaneerukseen liittyvät lait.¹ Yrityssaneerauslaki (47/93) tuli voimaan 8.2.1993. Valuuttasäännöstelystä luopuminen ja muita maita korkeampi korkotaso aiheuttivat ulkomaisen luottovirran maahamme. Vuoden 1991 lopussa tehty devalvaatio sekä kesästä 1992 alkanut markan kellutus devalvoitumisineen nostivat ulkomaisen velan arvoa 15–35 prosenttia. Tämä oli romahtaneen kysynnän lisäksi liikaa usealle yritykselle.² Tästä johtuva konkurssiaalto ja julkinen keskustelu niin sanotuista turhista konkurseista vaikutti lain tarpeellisuuteen.³ Esimerkkinä yrityssaneeraille pidettiin USA:n Bankruptcy Act –nimisen konkurssilain saneerausmenettelyä koskevaa lukua Chapter 11⁴.

Yrityssaneerailain tarkoitus on antaa vaihtoehto elinkelpoisille yritykselle. Yritykselle annetaan mahdollisuus tervehtyä yrityssaneerailain mukaisilla menettelyillä ja välttyä näin uhkaavalta konkurssilta.⁵ Yrityksen olemassa olevat varat pyritään kohdentamaan tarkoituksenmukaisemmalla tavalla käytettäväksi⁶. Sen maksukyky palautetaan eli velat suhteutetaan velallisen maksukyvyyn mukaisesti. Aina ei velan määrään tarvitse puuttua. Yrityksen maksukyvyyn uudelleen saavuttamiseen voi riittää joskus uuden maksuaikataulun laatiminen. Nämä toimenpiteet selvitetään erillisessä yrityssaneerausohjelmassa, joka laaditaan yleensä useiksi vuosiksi eteenpäin. Muita toimenpiteitä yrityssaneerauksessa voivat olla johdon vaihtaminen ja keskittyminen vain kannattaviin toimialoihin. Joskus voi edessä olla yrityksen joidenkin kannattamattomien osien myyminen.⁷

¹ Koulu 2004: 3–6.

² Jakonen 1993: 7.

³ Kääpä, Leino, Lillrank, Pakarinen, Siljama 1993: 62.

⁴ Savolainen 2004: 1.

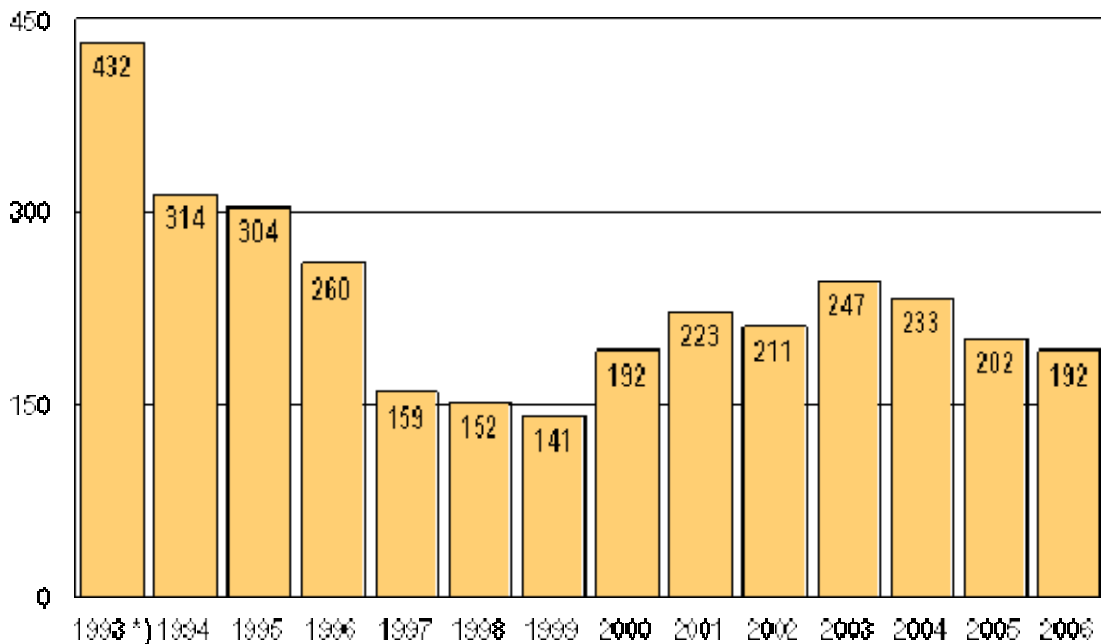
⁵ Lindström 2005: 387.

⁶ Ovaska 1993: 21.

⁷ Koulu 2004: 15–16.

Yrityssaneerausmenettelyssä on tarkoitus saada yritys pitkällä aikavälillä kannattavaksi ja maksamaan saatavansa takaisin velkojille. Yhteiskunnan talouden kannalta tämä on järkevä vaihtoehto yrityksen lopettamiselle. Kun yrityksen talous saadaan tervehdytettyä, sen työntekijät säilyttävät työpaikkansa. Valtio vastaavasti saa verotuloja yritykseltä sekä työntekijöiltä. Jos yrityksen toiminta lopetetaan, se vaikuttaa myös kansantalouden tuottavuuteen.⁸

Vuoden 2006 tammi–syyskuun aikana laitettiin Suomessa vireille 192 yrityssaneerausmenettelyä. Tämä on 10 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilökuntaa näissä vuonna 2006 yrityssaneeraukseen haetuissa yrityksissä oli 1 379.

*1) Laki yrityssaneerauksista tuli voimaan 8.2.1993

Kuvio 1. Vireille laitettujen yrityssaneerausten määrän kehitys.

⁸ Koulu 2004: 18.

1.2. Tutkimustehtävä ja aihealueen rajaus

Tavoitteeni tutkimuksessani on selvittää velkojan oikeuksia ja velvollisuuksia yrityssaneerauksen alkamisessa, sen aikana ja onnistuneen tai epäonnistuneen saneerausmenettelyn jälkeen. Velkojan yksi merkittävimmistä oikeuksista on yrityssaneerauksen vireillepano yksin tai yhdessä muiden velkojien kanssa. Velkoja on myös oikeutettu antamaan oman ohjelmaehdotuksensa velallisen velkajärjestelystä ja äänestämään ohjelmaehdotuksen tai ohjelmaehdotuksien puolesta tai vastaan. Velkoja saa äänestää myös velkojatoimikunnan kokoonpanosta. Velkojan velvollisuudet koskevat lähinnä perintä- ja täytäntöönpanokieltoja. Hänen on oman etunsa vuoksi hyvä huolehtia velkasaataviensa ilmoittamisesta. Tähän liittyy velvollisuus ilmoittaa saatava ajoissa ja oikean määräisenä.

Yrityssaneerauksen kohteena on koko yritys, mutta tutkimuksessani keskityn velkojien asemaan yrityksen saneerausmenettelyssä. Julkisoikeudellisten velkojien erityispiirteisiin tutkimuksessa ei paneuduta. Tutkimuksessa ei myöskään pohdita saneerattavan yrityksen juridista muotoa, toimintaa tai omistussuhteita. Myös työ-, kilpailu- ja yleiset sopimusoikeudelliset asiat jätetään pois. Tutkimus ei tee vertausta konkurssimenettelyyn muutamia mainintoja lukuun ottamatta. Tämä tutkimus keskittyy kotimaisen yrityssaneerailain käytännön tutkimiseen. Tutkimusta voidaan pitää ajankohtaisena, koska oikeusministeriö on vuonna 2004 asettanut työryhmän selvittämään yrityssaneerailain toimivuutta ja sen epäkohtia.⁹ Lisäksi se on vuonna 2005 asettanut työryhmän tekemään mietinnön lainsäädännön tarkistamisesta.¹⁰ Tällä hetkellä edellä mainitun mietinnön pohjalta on vireillä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrityssaneerauksen muuttamisesta. Laki on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian. Tarkempaa aikataulua ei ole vielä tiedossa.¹¹

1.3. Tutkimuksen lähteet

Tutkielman lähdeaineistona käytetään virallislähteitä eli oikeuskirjallisuutta, lakitekstiä, lainesitöitä sekä muutamia oikeustapauksia. Käytetty oikeuskirjallisuus on kotimaista, koska tavoitteena ei ole tehdä vertailevaa tutkimusta. Tutkielma sisältää empiriaosan, jonka tarkoituksena on saada tutkielma käytännönläheisemmäksi. Tutkimusaineistona

⁹ Hämäläinen 2004.

¹⁰ Yrityssaneeraustyöryhmä 2006.

¹¹ HE 152/2006.

käytetään Oulun käräjäoikeuden arkistoa 2001–2005 luvuilla vireille asetetuista yrityssaneerauksista.

Tutkimuksen merkittävin laki on yrityssaneerauslaki, jonka lyhenne on YrSanL. Vanhoissa oikeuskirjallisuuslähteissä on käytetty lain aiempaa lyhennettä YSL. Yrityssaneerausmenettelyyn liittyy keskeisesti myös varallisuus oikeus. Sen velvoiteoikeuden avulla määritellään, onko saatava syntynyt pätevästi, onko se jo vanhentunut tai muulla tavalla lakannut olemasta. Esineoikeuden periaatteet vastaavasti ratkaisevat, missä järjestyksessä velkojille suoritetaan velkasaatavat. Esineoikeuden säännöksiä käytetään myös tarkasteltaessa, mikä on velallisen omaa varallisuutta.¹²

Aiemmin yrityssaneerausta on tutkittu velallisen näkökulmasta ja tämän yrityksen työyhteisöön liittyen, mutta ei niinkään velkojien näkökulmasta. Oikeuskirjallisuudessa on ihmetelty sitä, että velkojat eivät ole käyttäneet aloiteoikeuttaan yrityssaneeraushakemuksen tekemiseen odotetulla tavalla hyväkseen.¹³ Tästä voi päätellä, että lainsäätäjä on katsonut myös velkojan hyötyvän vireillepano-oikeudesta.¹⁴

1.4. Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen luvut etenevät ajallisesti saneerausmenettelyn hakemuksen vireillepanosta menettelyn päättymiseen. Koska rakenne etenee yhtä matkaa saneerausmenettelyn toteutumisvaiheiden kanssa, se antaa lukijalle kuvan saneerausmenettelyn vaiheista ja velkojan oikeuksista ja velvollisuuksista kunkin vaiheen yhteydessä tapahtuvissa toimissa. Samalla muodostuu kokonaiskuva saneerausmenettelystä.

Tutkielma rakentuu kuudesta pääluvusta. Ensimmäinen luku on johdantoluku ja siinä on neljä alalukua. Ensin tarkastellaan tutkimuskohdetta osana yhteiskuntaa. Seuraavaksi täsmennetään tutkimustehtävän ja sen aihealueen rajaus. Sen jälkeen selvitetään tutkimuksessa käytettävät lähteet. Viimeisenä käydään läpi pääpiirteessään tutkielman rakenne.

Itse tutkimus alkaa sen toisesta luvusta ja siinä perehdytään saneerausmenettelyn aloittamiseen. Luvussa käydään läpi hakemuksen vireillepanoon oikeutetut tahot ja

¹² Koulou 2004: 12.

¹³ Koulou 2004: 121.

¹⁴ Koskelo 1994: 15.

tuomioistuimen tehtävä aloittamisvaiheessa. Hakemuksen yrityssaneeraukseen saattamisesta voivat tehdä velallisyrittäjien lisäksi velkojayritys yksin tai yhdessä muiden velkojien kanssa. Tuomioistuin tutkii edellytykset saneeraukseen ja tiedottaa siitä kaikille tunnetuille velkojille. Luvussa pohditaan aloittamispäätöksen vaikutuksia velkojien kannalta. Viimeisestä alaluvusta selviää asianosaiset, joilla on valitusoikeus tuomioistuimen aloittamispäätöksestä ja joilla on oikeus vaatia menettelyn keskeyttämistä.

Kolmannessa luvussa tarkastellaan velkojien oikeutta riitautukseen ja takaisinsaannin peräämiseen. Selvittäjän tehtävät jätetään vähemmälle ja keskitytään velkojatoimikunnan kokoonpanoon ja tehtäviin. Velkojatoimikunta koostuu vähintään kolmesta velkojien äänestämästä jäsenestä. Toimikunnan tehtävänä on olla neuvonantajana selvittäjälle ja valvoa tämän toimia. Luvun pääpaino on saneerausohjelman suunnittelulla ja velkatyyppien vaikutuksella velkojan asemaan. Velkojalla on oikeus jättää käräjäoikeudelle yksin tai yhdessä muiden velkojien kanssa tekemänsä ohjelmaehdotus. Velkojalla on mahdollisuus antaa mielipiteensä ehdotetusta ohjelmasta.

Tutkimuksen neljännessä luvussa selvitetään ohjelmaehdotuksesta äänestämistä ja tätä edeltävää jakoa velkojaryhmiin. Luvun pääpaino on velkojien päätävävallan tarkastelulla yrityssaneerausmenettelyssä. Tuomioistuin voi vahvistaa menettelyn joko kaikkien velkojien suostumuksella, määräenemmistön tuella tai käyttäen pakko-vahvistusta. Luvussa keskitytään myös saneerausmenettelyn päättymiseen. Siinä tutkitaan ohjelman toteutumisen vaikutuksia velkojien asemaan, ohjelman muuttamista ja valvontaa. Myös saneerausohjelman epäonnistunutta toteutusta tarkastellaan. Tällöin palataan samaan asetelmaan, joka oli ennen hakemuksen vireille laittamista. Velkojat voivat siis periä velkasaataviaan.

Viides luku koostuu empiirisestä tutkimuksesta. Aineistona on Oulun käräjäoikeuden vuosina 2001–2006 vireille asetetut yrityssaneeraustapaukset. Aineistosta tarkastellaan muun muassa, moniko vireille tulleista saneerausmenettelyistä johtaa vahvistettuun ohjelmaehdotukseen. Saneerausohjelmista tutkitaan, kuinka suuri osa veloista ohjelman mukaan leikataan, kauanko keskimäärin maksuohjelmat kestävät sekä kuinka aktiivisia velkojat ovat äänestyksen suhteen. Mielenkiinnon kohteena on myös se, minkä syiden takia ohjelmaehdotuksen vahvistaminen useimmiten hylätään.

Kuudenteen lukuun kootaan tutkimuksen johtopäätökset. Siinä otetaan esille myös yrityssaneerauslain saamaa kritiikkiä. Vireillä olevasta hallituksen esityksestä edus-

kunnalle esitetään merkittävämmät muutokset verrattuna vanhaan yrityssaneerauslakiin. Työn lopussa luetellaan työssä käytetyt lähteet sekä oikeustapaukset. Tämän jälkeen seuraa tutkimuksen liitteet.

2. VELKOJAN ROOLI SANEERAUKSEN ALOITTAMISESSA

Yrityssaneeraukseen voivat hakeutua osakeyhtiöt, avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt¹⁵. Yksityinen ammatinharjoittaja sekä maatalouden ja kalastuksen harjoittaja voi myös hakea yrityssaneeraukseen, mutta tällöin maksukyvyttömyyden tai uhkaavan maksukyvyttömyyden on johdettava luonnollisen henkilön harjoittamasta elinkeinotoiminnasta. Edellä mainitut luonnolliset henkilöt voivat hakea myös yksityishenkilön velkajärjestelyä. Jos ammatinharjoittamista on tarkoitus jatkaa, on yrityssaneeraus pakollinen menettely.¹⁶ Pankit ja vakuutusyhtiöt eivät kuulu lain soveltamisen piiriin¹⁷. Selvitystilassa olevaa yhtiötä ei voida hakea saneeraukseen ennen selvitystilan lakkauttamista¹⁸. Konkurssihakemuksen vireillä olo ei estä saneeraushakemuksen jättämistä, mutta konkurssiin asetetulla yhtiöllä ei ole enää oikeutta aloittaa saneerausta¹⁹.

Yrityssaneerausasioiden käsittely on keskitetty 19 maan suurimpaan alioikeuteen²⁰. Keskitetyllä menettelyllä katsotaan olevan etunaan se, että näihin tuomioistuimiin kehittyä vähitellen riittävästi erikoisosaamista saneerausasioiden käsittelyyn²¹. Eräissä alioikeuksissa hoidetaan vuosittain vain muutamia yrityssaneeraustapauksia. Jotta tuomioistuimiin kertyisi riittävää asiantuntemusta ja tätä voitaisiin olettaa kohtuudella ylläpidettäväksi, olisi asianmukaista keskittää saneerausasiat vielä harvemman tuomioistuimen käsiteltäväksi.²² Yhteisön yrityssaneeraushakemus jätetään siihen tuomioistuimeen, jonka tuomiopiirissä yhteisöllä on rekisteröity kotipaikka. Muussa tapauksessa saneerauskäsittely hoidetaan siinä yrityssaneerausasioihin erikoistuneessa käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä velallisen hallintoa hoidetaan.²³

Oikeuslaitoksen verkkosivuilla on lista yrityssaneerauksen toimivaltaisista alioikeuksista tuomiopiireittäin²⁴. Oikeusrekisterikeskus ylläpitää kuulutusrekisteriä, josta velkoja voi maksutta tarkistaa tiedot käräjäoikeuden antamista julkisista haasteista,

¹⁵ Lindström 2005: 387.

¹⁶ Pinomaa 2001: 22.

¹⁷ Lindström 2005: 387.

¹⁸ Ovaska 1993: 56.

¹⁹ Malinen 1993: 108.

²⁰ Ovaska 1993: 65.

²¹ HE 182/1992vp: 55.

²² Pinomaa 2001: 30.

²³ Lindström 2005: 389.

²⁴ Oikeuslaitos 2006. Liite 1.

konkurssien ja yrityssaneerausten valvonnasta sekä Patentti- ja rekisterihallituksen kuulutuksista²⁵.

Yrityssaneerausmenettely sopii pohjimmiltaan elinkelpoisille yrityksille. Yrityksen toiminta-ajatuksen on oltava kannattava. On oltava tuote tai palvelu, joka kiinnostaa markkinoita ja näiden markkinoiden on oltava tavalla tai toisella yrityksen hallinnassa. Myös tuotannon on oltava kilpailukykyinen.²⁶ Elinkelpoisuutta voidaan arvioida myös yrityksen eri osien arvioimisella. Erottelemalla kannattamattomat toiminnot voidaan löytää yrityksen terve ydin, jonka ympärille saneerausohjelmaa voidaan lähteä rakentamaan. Tällainen ydin voi olla tietty osasto, tuoteryhmä, liikeidea tai vastaava kokonaisuus. Tarkoituksena on, että saneerauksen ja velkojen karsinnan jälkeen yritys pystyy kehittymään ja toimimaan itsenäisenä.²⁷

Maksukyvyttömyys on voinut syntyä poikkeuksellisesta syystä ja sen katsotaan olevan saneerausmenettelyn avulla korjattavissa. Todennäköinen saneerauskohde voi olla esimerkiksi vasta perustettu yritys, jonka rahoitus on suurimmalta osaltaan vieraanpääoman ehtoista. Tällaisen yrityksen toiminta ei ole vielä saavuttanut oletettua ja riittävää volyymiä ollakseen vielä kokonaisuudessaan kannattavaa. Myös vanha yritys, joka on juuri suunnannut toimintaansa uudelleen tai panostanut tuotekehitykseen, voi olla potentiaalinen saneerausmenettelyllä tervehdytettävissä oleva kohde. Poikkeuksellisen iso luottotappio tai merkittävän asiakkaan menetyksen aiheuttama kysynnän notkahdus voi olla syy, joka ajaa yrityksen poikkeuksellisesti maksukyvyttömyyteen.²⁸

2.1. Velkojan vireillepano-oikeus ja hakemuksen sisältö

Yrityssaneerausmenettelyn aikaansaamiseksi on toimivaltaisen tuomioistuimen kansliaan jätettävä asianmukainen hakijan allekirjoittama vapaamuotoinen hakemus. Ei siis ole olemassa erikseen viranomaisen vahvistamaa saneeraushakemusta.^{29,30} Hakemuksen käsittelyssä noudatetaan *hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annettua lakia (307/86)*. Yrityssaneerailain 5 §:n mukaan yrityssanee-

²⁵ Oikeusrekisterikeskus 2006.

²⁶ Silventoinen 1993.

²⁷ Jansson & Juselius 1993.

²⁸ Silventoinen 1993.

²⁹ Koskelo 1994: 58.

³⁰ Malli yrityssaneeraushakemuksesta liite 3.

rauksen aloittamista voivat hakea velallisyriksen lisäksi velkoja yksin tai muiden velkojien kanssa yhdessä. Velkojalla ei ole vireillepano-oikeutta, jos saamisen katsotaan olevan olennaisilta osiltaan riitainen tai epäselvä määrältään tai jostain muusta syystä. Tämä eliminoi väärinkäytösten mahdollisuutta.³¹ Todistustaakka epäselvyydestä on sillä, joka siihen vetoaa³².

Myös sellainen osapuoli, jolle velallisen maksukyvyttömyys todennäköisesti tulisi aiheuttamaan taloudellisia menetyksiä saamisoikeuden perusteella, on oikeutettu asettamaan yrityssaneeraushakemus vireille. Tällä ei tarkoiteta yrityksen osakkuuden omistajaa, vaan lähinnä yrityksen todennäköistä tulevaa velkojaa, jolla ei vielä ole velkoja-asemaa. Tällainen voi olla velan takaaja.³³ Todennäköisiä velkojia voivat olla myös valtio palkkaturvaviranomaisen tai veronsaajan ominaisuudessa. Hakijan vireillepano-oikeuteen oikeuttaa jo pelkkä todistus riidattomasta ja selvästä saatavasta. Lainvoimaista tuomiota maksettavasta saatavasta tai velkakirjaa ei tarvitse olla.³⁴ Saatavan ei tarvitse olla vielä edes eräännytynyt. Hakijan on kuitenkin voitava osoittaa velkoja-asemansa perustavat oikeustositteet. Esimerkiksi velaksianto tai kauppasopimus käyvät perusteista.³⁵

Velkojan käyttäessä vireillepano-oikeuttaan saneerausmenettelyssä ei selvityksen tarvitse olla niin laaja, kuin mitä se velallisyriksen itsensä tekemänä tulee olla³⁶. Riippumatta hakijatahosta hakemukseen tulee liittää yrityksen saneeruksesta annetussa asetuksessa (55/93) 1 ja 2 pykälissä mainittu selvitys velallisesta. Kun hakijana on velkoja tai todennäköinen velkoja, täytyy hakemukseen liittää velallisyriksen *kaupparekisteriote*. Mikäli saneerattava yritys on velvollinen toimittamaan patentti- ja rekisterihallitukselle tilinpäätöstiedot, täytyy hakemuksen liitteenä olla viimeisimmän *tilinpäätöksen asiakirjoista kopiot*. Velallisyriksen ollessa yhteisö, liitteenä on oltava myös *omistussuhdeselvitys* sekä selvitys toiminnan todellisesta *toimialasta*. *Toimipaikoista* täytyy selvittää niiden lukumäärä, sijainti sekä niissä toimivien työntekijöiden lukumäärä. Lisäksi on ilmoitettava velallisen *liikevaihto*, *varat* ja *velat vakuuksineen*, mikäli nämä ovat hakemusta tekevän velkojan tiedossa.³⁷

³¹ Pinomaa 2001: 27–31.

³² Koulu 1994: 145.

³³ Koulu 1994: 151.

³⁴ Pinomaa 2001: 27–31.

³⁵ Koulu 1994: 143–144.

³⁶ Ovaska 1993: 73.

³⁷ Pinomaa 2001: 34.

Hakijavelkojayrityksestä on annettava tiedoksi *selvitys velkojan saatavasta ja hakijan suhteesta velkojaan* sekä *selvitys hakemuksen perusteista*³⁸. Perusteena voi olla velallisen maksukyvyttömyys tai uhkaava maksukyvyttömyys. Lisäksi velkojan täytyy selventää, millä perusteella katsotaan velallisen olevan maksukyvytön tai tätä uhkaavan maksukyvyttömyyden. Jos velkoja ilmoittaa perusteena olevan uhkaavan maksukyvyttömyyden, täytyy yrityssaneerailain 6 §:n mukainen erityinen intressi olla olemassa. Hakijavelkojan täytyy siis osoittaa, että yrityssaneeraus on tarpeen hakijan huomattavan taloudellisen edun turvaamiseksi tai sen vaarantumisen torjumiseksi.³⁹ Osaksi tämä peruste toteutuu silloin, kun hakijan saatava on määrältään suuri⁴⁰. Siltä osin, kun hakijavelkojan tiedossa ovat muut velkojatahot, on nämä hyvä ilmoittaa hakemusta tehtäessä. Tämä nopeuttaa velkojien kuulemista ennen päätöksen tekoa.⁴¹

Kun hakijana on velallisyritys ja vähintään kaksi sellaista velkojaa, jotka edustavat yhteensä vähintään viidesosaa kokonaisvelkamäärästä, tulee hakemuksessa olla enemmän selvityksiä ja liitteitä, kuin jos hakijana on pelkästään yksittäinen velkoja. Edellisessä kappaleessa mainittujen vaatimusten lisäksi vaaditaan jäljennös *yhtiöjärjestyksestä, säännöistä* tai *yhtiösopimuksesta* sekä *toimilupa*, jos sellainen on yritystoimintaan vaadittu. Liitteenä on oltava myös *velkojaluetelo*, jossa mainitaan jokaisen velkojan nimi, osoite, saamisen määrä ja mahdollinen vakuus sekä vastaavat tiedot takaajista. Hakemukseen on laitettava myös maininta siitä, onko velallisyritystä koskeva *konkurssihakemus vireillä* toisessa tuomioistuimessa.⁴²

Tuomioistuimen ei tarvitse tutkia velallisen maksukyvyttömyyttä sellaisessa hakemustapauksessa, jossa saneeraushakemus on velallisen ja vähintään kahden velkojan yhdessä tekemä ja velkojien yhteenlasketut saatavat ovat vähintään viidennes kokonaisveloista. Tässä tapauksessa tarvitaan hakemuksen liitteeksi *tilintarkastajan lausunto* velallisyrityksen tilasta. Jos hakijana on velallinen sekä vähintään kaksi merkittävää velkojaa, hakemustapauksissa ei vaadita tilintarkastajan lausuntoa.⁴³ Tämä voi kuitenkin olla tarpeellinen asiakirja ajatellen velkojien suhtautumista yrityssaneeraukseen jatkossa⁴⁴.

³⁸ Pinomaa 2001: 34.

³⁹ Koskelo 1994: 55, 69

⁴⁰ Koulu & Niemi-Kiesiläinen 1999: 104.

⁴¹ Koskelo 1994: 70.

⁴² Pinomaa 2001: 32–33.

⁴³ Koskelo 1994: 68.

⁴⁴ Pinomaa 2001: 32.

2.2. Aloittamisharkinnan vaikutus velkojan asemaan

Tuomioistuimen näkökulmasta yrityssaneerauksen vaiheet jaetaan neljään erilliseen osaan. Ensimmäinen vaihe on saneerausmenettelyn aloittaminen.^{45,46} Hakemuksen tuomioistuimeen jättäminen ei automaattisesti käynnistä saneerausmenettelyä. Tuomioistuin tutkii niin kutsutussa aloittamisharkinnassa, voidaanko yritys saada saneerausmenettelyn avulla elinvoimaiseksi yritykseksi eli aloitetaanko yritys-saneeraus.⁴⁷

Saneeraushakemuksen jättäminen tuomioistuimeen ei poista velkojien oikeuksia periä saataviaan velallisyrittäältä. Ainoastaan konkurssiin hakeminen on poissuljettua.⁴⁸ Tästä on kuitenkin olemassa poikkeuksia. Velkoja voi hakea konkurssia menettelynaikaisten eli saneerauksen aloittamispäätöksen jälkeen syntyneiden velkojen perusteella. Velkojalla on myös oikeus hakea velallisyrittästä konkurssiin silloin, kun hän havaitsee saneerausmenettelyn aloitetun syvästä maksukyvyttömyydestä eli 7 § kohdan 1 esteperusteesta huolimatta.⁴⁹ Tuomioistuin on velvollinen ilmoittamaan vireille asetetusta yrityssaneerauksesta merkittävälle velkojille. Muillekin velkojille välitetään tieto saneerauksesta, jos sen katsotaan olevan tarpeellista.⁵⁰

2.2.1. Väliaikaiskieltojen vaikutus velkojan asemaan

Tuomioistuin voi ennen lopullista päätöstään rajoittaa velkojien toimia velallisyrittästä kohtaan. Se voi määrätä velkojia koskevia väliaikaiskieltoja, joiden tarkoituksena on varmistaa saneerauksen onnistuminen. *Maksukielto* tarkoittaa sitä, että velallinen ei saa suorittaa vakuusvelkaan liittyvien luottokustannusten lisäksi muita saneerausvelkoja. *Vakuudenasettamiskielto* nimensä mukaisesti estää velallista asettamasta luotoistaan uutta vakuutta. *Perintäkiellon* tarkoituksena on velallisen suojaaminen velkojen irtisanomisilta sekä turvaaminen velan perusteena olevan sopimuksen irtisanomiselta tai purkamiselta. Ulosmittaus ei ole sallittua, vaikka velkoja onkin oikeutettu hakemaan erääntyneelle saatavalleen täytäntöönpanokelpoisen päätöksen. *Muut täytäntöönpanokiellot* varmistavat, että velkoja ei voi vaatia osamaksukaupan tilityksen suorittamista

⁴⁵ Koulu 2004: 121–122.

⁴⁶ Saneerausmenettelykaavio liite 2.

⁴⁷ Koulu ym. 1999: 101; Koulu 2004: 115.

⁴⁸ Malinen 1993: 111.

⁴⁹ Koulu ym. 1999: 115.

⁵⁰ Pinomaa 2001: 35.

eikä realisoida yrityksen omaisuutta.⁵¹ Jos väliaikaiskieltoja on voimassa, niistä ilmoitetaan Virallisessa lehdessä ja yrityksen kaupparekisteritietoihin tehdään niistä merkintä⁵².

Väliaikaiskiellot ovat tuomioistuimen harkinnassa ja tapauskohtaisia⁵³. Jos kiellot katsotaan tarpeellisiksi ja niiden asettamisella on kiire, ei velallista ja velkojia ole mahdollista kuulla⁵⁴. Syy väliaikaiskieltojen tarveharkintaan johtuu siitä, että niiden seuraukset voivat olla velallisy yritykselle myös negatiivisia. Tarkoituksena on säädellä velkojien toimia velallista kohtaan ja myös päinvastoin. Väliaikaista kieltoa maksuille, vakuuden asettamiselle, perinnälle ja täytäntöönpanolle voi hakea velallisen lisäksi myös joku velkojista. Kielto voi olla joko saman laajuinen kuin menettelyn aikainen kielto tai tätä suppeampi. Hakemuksessa on perusteltava kieltojen tarpeellisuuden lisäksi niiden laajuus. Liian laajoja rajoituksia ei väliajaksi kannata hakea, ettei velallisyriksen normaali päivittäinen toiminta lamaannu. Velkojalla on oikeus pidättyä tavarantoimittamisesta ellei tämä saa vastiketta siitä.⁵⁵ Väliaikainen perintäkielto kestää siihen asti, kun hakemispäätös saneerausmenettelyn aloittamisesta tehdään tai se hylätään⁵⁶. Kielloista on tarkempi kuvaus luvussa 2.3.1. Rauhoitusajan kieltojen vaikutus velkojan asemaan.

2.2.2. Velkojan oikeus tulla kuulluksi aloittamisharkinnan aikana

Velkoja on oikeutettu tulemaan kuulluksi tapauksissa, joissa velallinen itse jättää tuomioistuimelle yrityssaneeraushakemuksen. Velkojat antavat siis lausumansa hakemuksesta tuomioistuimelle ennen sen päätöksentekoa⁵⁷. Muilla velkojilla tai ainakin suurimmilla velkojilla on oikeus tulla kuulluiksi, jos hakemuksen jättää jokin velkojista.⁵⁸ Tässä vaiheessa kuulemisen pääpaino on tiedonsaannilla eikä niinkään osapuolten oikeusturvalla. Pienvelkojia voidaan kuulla, mikäli näillä katsotaan olevan tietoa velallisyriksistä. Saman toimialan yritykset osaavat kertoa markkinatilanteesta ja sen kehityksestä sekä toiminnan kannattavuudesta.⁵⁹ Tuomioistuimen yleisen kokemuksen kautta asiakirjoista voidaan usein päätellä ne velkojat, joilla voisi olla

⁵¹ Lindström 2005: 392.

⁵² Malinen 1993: 111.

⁵³ Pinomaa 2001: 34–35.

⁵⁴ Malinen 1993: 111.

⁵⁵ Koskelo 1994: 88–90.

⁵⁶ Koskelo 1994: 12.

⁵⁷ Malli lausumasta yrityssaneerausasiassa liite 4.

⁵⁸ Pinomaa 2001: 32.

⁵⁹ Koulu 1994: 190.

asianmukaista tietoa velallisyrytyksestä saneerausmenettelyä ajatellen. Velkojille myönnetään tuomioistuimen harkinnasta riippuen kohtuullinen aika lausumiensa antamiselle. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty kolmea viikkoa riittäväksi ajaksi. Tämä on kuitenkin harkinnanvaraista ja tapauskohtaista.⁶⁰ Velkoja-aloitteisessa saneeraus-
 rauksessa voidaan lausumien antamiselle myöntää vain yhdestä kahteen viikkoa aikaa. Tämä johtuu siitä, että velkojayrityksen katsotaan tuntevan velallisyrytyksen entuudestaan ja pystyvän nopeaan kannanottoon.⁶¹

Velkojat esittävät lausumansa kirjallisesti tuomioistuimelle. Tuomioistuin lähettää velkojille viranpuolesta pelkästään saneeraushakemuksen. Hakemukseen kuuluvat liiteasiakirjat kuultava voi käydä lukemassa tuomioistuimen kansliassa tai tilata niistä jäljennökset.⁶² Asianmukaista kannanottoa on usein hankala tehdä ilman liitteitä. Liitteistä ilmenee usein velallisyrytyksen toiminnan kannalta tärkeää tietoa, ja velkojaa sitookin salassapitovelvollisuus tiedoista, joita hän saa haltuunsa lausumapyynnön tai muun saneerausmenettelyn yhteydessä.⁶³ Velkojia pyydetään antamaan joko kielteinen tai myönteinen kanta yrityssaneerauksen aloittamiselle sekä perustelemaan kantansa. Tässä vaiheessa ei kyseessä kuitenkaan ole kielteisten tai myönteisten äänten laskeminen, vaan tarkoitus on tutkia perusteiden pohjalta, onko saneerauksella mahdollisuutta onnistua. Etenkin kielteisten lausumien perusteilla on merkitystä. Mitä tarkemmin velkoja esittää perusteet saneerausmenettelyn esteistä, sitä enemmän arvoa lausunnolla on. Pelkästään yrityssaneerauslain 7 §:n esteperusteisiin vetoaminen ei riitä. Velkojan on konkreettisesti selvitettävä ne seikat, jotka katsoo esteperusteisiin kuuluvan.⁶⁴

Yrityssaneerauslain 7 §:n mukaiset esteperusteet:

- 1) *velallinen on maksukyvytön ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyyttä ei saneerausohjelman avulla voida poistaa tai että sen uusiutumista ei voida torjua muuten kuin lyhytaikaisesti;*
- 2) *on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä saneerausmenettelystä aiheutuvien kustannusten kattamiseen eikä kukaan muu ole sitoutunut vastaamaan näistä kustannuksista;*

⁶⁰ Koskelo 1994: 79.

⁶¹ Koulou 1994: 199.

⁶² Koulou 1994: 197.

⁶³ Malinen 1993: 109.

⁶⁴ Koskelo 1994: 82.

- 3) *on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksaman menettelyn alkamisen jälkeen syntyviä velkoja;*
- 4) *on perusteltua syytä olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimen estäminen tai muu velkojan tai velallisen oikeuden loukkaaminen;*
- 5) *on perusteltua syytä olettaa, että saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ei ole edellytyksiä; tai*
- 6) *velallisen kirjanpito on olennaisesti puutteellinen tai virheellinen, paitsi jos osoitetaan, että kirjanpito voidaan vaikeuksitta saattaa asianmukaiseen ja luotettavaan tilaan.*

Velkojan halutessa konkreettisesti näyttää toteen esteperusteen 4 aktualisoituminen hän voi tuoda esille seikan, josta ilmenee velallisen toimineen aiemmin harjoittamassa muussa toiminnassa velkojien vahingoksi. Jos tämä on ollut suunnitelmallista ja toistuvaa, voidaan tässäkin tapauksessa epäillä velkojan toimivan samoin. Kohdan 4 mukainen väärinkäyttöepäily voi olla kohdalla silloinkin, kun velallisyrittäjän johto tai omistajat ovat kiistäneet ilmeisen perusteettomasti velkojan saamisen. Tämä on voinut tapahtua jo ennen menettelyn alkamista tai sen aikana. Jos tämän lisäksi velallinen ei ole tehnyt uskottavasti saneerausmenettelyyn tähtääviä järjestelyitä, voidaan katsoa väärinkäyttöperusteen toteutuvan. Myös velallisen tekemät etukäteisjärjestelyt siirtämällä omaisuuttaan pois velkojien ulottuvilta antavat aiheen epäillä väärinkäyttöä.⁶⁵

Esteperusteen kohta 5 on laaja-alaisin peruste. Se tavallaan kattaa kaikki muutkin perusteet. Velkoja voi vedota tähän, jos on todistettavissa, ettei velallisyrittäjä ole valmis riittävään myötävaikutukseen saneerauksen onnistumiseksi. Perusteesta käy myös se, että velallisyrittäjä ei nauti sellaista luottamusta velkojien keskuudessa, jolla voisi äänestettäessä saada saneerausohjelman vahvistetuksi. Jos on tiedossa velallisyrittäjän omistajan tai johdon rikoksiin perustuva este, voi velkoja tässäkin tapauksessa vedota kohtaan 5.⁶⁶

Vastaavasti saneerausmenettelyä puoltavien velkojien perustelut vahvistavat hakemuksessa esitettyjen perustelujen uskottavuutta. Velkojalla on myös mahdollisuus myös esittää lausumassaan omaa ehdokastaan yrityssaneerauksen selvittäjäksi.⁶⁷

⁶⁵ HE 182/1992: 68.

⁶⁶ HE 182/1992: 68.

⁶⁷ Koskelo 1994: 82.

Kirjallisten lausumien sijasta voidaan käyttää myös suullista käsittelyä. Se on pakollinen riitaisissa tapauksissa. Jos velallinen on saneerauksessa hakijatahona, on merkittävälle velkojalle järjestettävä suullinen käsittely tämän sitä vaatiessa, ellei ole pätevää syytä pitäytyä kirjallisissa lausunnoissa.⁶⁸

2.3. Aloittamispäätöksen vaikutukset velkojan asemaan

Kaikille tunnetuille velkojille saatetaan tieto menettelyn alkamisesta. Yleensä on tapana kuuluttaa saneerausmenettelyn vireillepanosta myös Virallisessa lehdessä.⁶⁹ Saneerausmenettelyn piiriin tulevat kaikki sellaiset velkojat, joiden kanssa saneerattavalla yrityksellä on syntynyt velkasuhde ennen menettelyn alkamista. Menettelyn alkaminen katkaisee viivästyskoron kertymisen sovellettiinpa saatavaan laillista tai erikseen sovittua viivästyskorkoa. Tämä koskee niin vakuusvelkaa kuin tavallistakin velkaa. Tavalliset velkojen korot, jotka erääntyvät menettelyn aikana ja joiden pääomasta on esinevakuus, täytyy hoitaa ajallaan.⁷⁰

Edellä mainittuihin saneerausvelkoihin kohdistuu perintä-, maksu-, vakuudenasettamis- ja täytäntöönpanokieltorajoituksia. Kiellot ja rajoitukset ovat voimassa siitä lähtien, kun tuomioistuin päättää saneerauksen aloittamisesta. Vaikka velkojalla olisi vakuus omasta saatavastaan nämä rajoitukset koskevat yhtäläillä myös tällaista velkaa.⁷¹ Näillä toimilla on tarkoitus taata velallisyrietykselle toimintaruuhja sekä tilat ja välineet toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi⁷². Tätä velallisen toiminnan rauhoittamiseksi tarkoitettua aikaa kutsutaan oikeuskirjallisuudessa ja lain esitöissä rauhoitusajaksi tai välitilaksi⁷³.

2.3.1. Rauhoitusajan kieltojen vaikutus velkojan asemaan

Maksukielto ja vakuudenasettamiskielto koskevat velallista. Velallinen ei saa maksaa ennen saneerausmenettelyä syntyneitä velkojaan takaisin. Sellaiset velat, jotka velallinen on ottanut saneerausmenettelyn asettamisen jälkeen, on hoidettava.⁷⁴ Velkojalle vastoin maksukieltoa suoritettu maksu on palautettava velalliselle. Asiaan ei

⁶⁸ Koulu 1994: 202.

⁶⁹ Koskelo 1994: 17.

⁷⁰ Koskelo 1994: 15–16, 157.

⁷¹ Koskelo 1994: 15–16, 157.

⁷² Koulu, Havansi, Lindström & Niemi-Kiesiläinen 2005: 620.

⁷³ Hupli 2004: 99.

⁷⁴ Koulu ym. 2005: 620.

vaikuta velkojan vilpittömän mieli tai maksun tavanomaisuus.⁷⁵ Palautusvelvollisuus koskee kaikkia saneerausvelan lakkaamiseen tähtääviä varallisuusosoikeuden siirtoja⁷⁶. Joskus maksukiellosta kuitenkin täytyy poiketa. Tällaisia poikkeuksia ovat esimerkiksi vähäiset saatavat ja luotollisen tilin velkasaldo. Selvittäjän tehtävä on valvoa poikkeuksellisten maksujen suorittamista. Jotta velkoja ei joudu palauttamaan saamaansa saatavaa, täytyy selvittäjän lupaamien tai hänen jälkeensä hyväksymiensä suorituksen pysyä lain salliman harkintavallan rajoissa. Laki säättää, että täytyy olla olemassa jokin raja, jota kyseessä olevat harkinnanvaraiset maksut eivät saa ylittää. Harkinnanvaraisesti suoritettavien maksujen täytyy olla myös keskenään yhdenvertaisia. Maksukiello koskee vain niitä suorituksia, jotka on suoritettu lainvastaisesti kiellon voimassaoloaikana. Yrityssaneerauslaki ei määrää erityistä takarajaa, jolloin maksukiellon vastaisesti maksetut suoritukset on viimeistään palautettava. Yleisesti käytetyn vanhenemisajan mukaisesti tällaisella saamisella on kymmenen vuoden vanhenemisaika ja se alkaa siitä, kun velkojayritys sai suorituksen määräysvaltaansa.⁷⁷

Vakuudenasettamiskiello tarkoittaa, että velallisyrittäjä ei voi luovuttaa yritystä, yrityksen osaa, käyttö- tai rahoitusomaisuutta, immateriaalioikeuksia tai muuta yrityksen toiminnan kannalta tarpeellista oikeutta vakuudeksi uusia lainoja vastaan. Vakuudenasettamiskiellosta voidaan kuitenkin poiketa selvittäjän luvalla ja tällaisessa tapauksessa velkojalla on oikeus ottaa vakuus saamisestaan. Kiellon vastainen vakuus ei tuota vakuusoikeutta sen haltijalle vaan se on tehoton. Vakuuden kohde on palautettava, jos se on luvan vastaisesti myönnetty.⁷⁸

Velkojan toimia rajoittaa vastaavasti perintä- ja kuittauskiello⁷⁹. Velkoja ei voi saadun ajankohdan jälkeen kohdistaa perimis- tai turvaamistoimenpiteitä velalliseen. Aloitettujen toimenpiteiden lopettaminen on lopetettava. Kielto koskee myös maksuviivästysten seuraamuksia eli velkaa ei saa irtisanoa, sopimuksia ei voi purkaa tai erääntymisehtoa saattaa voimaan.⁸⁰ Velallisen ei tarvitse perintäkiellon voimassa ollessa reagoida millään tavoin perimistoimiin. Hän voi seuraamuksista kieltäytyä suorittamasta velkojaan. Kiellon aikana perimiskustannukset jäävät velkojan kustannettavaksi. Vilpittömällä mielellä ei

⁷⁵ Ovaska 1993: 97.

⁷⁶ Hupli 2004: 235.

⁷⁷ Hupli 2004: 239–240, 247, 251–252.

⁷⁸ Hupli 2004: 258–260.

⁷⁹ Koulum. 2005: 620.

⁸⁰ Ovaska 1993: 101.

ole vaikutusta velkojan asemaan. Perintäkiellon aikana tehty suoritus on palautettava takaisin.⁸¹

Velkojaa ei kuitenkaan pakoteta antamaan uutta luottoa velalliselle ja jatkuvan tililuottosopimuksen velkoja voi siis purkaa⁸². Joissain tapauksissa selvittäjä ja tuomioistuin voivat sallia perinnän⁸³. Velkoja voi saada perintäkieltoa koskevan poikkeuksen huolimatta siitä, että omaisuus olisikin tarpeen saneerauksen toimivuuden kannalta. Poikkeusta voidaan hakea, mikäli velallinen jättää maksamatta saneerausmenettelyn alkamisen jälkeiseltä ajalta suoritettavat korot tai muut luottokustannukset vakuusvelkojalle. Velallisen laiminlyönti jättää vakuusomaisuus vakuuttamatta vahingon varalta aiheuttaa myös poikkeusperusteen. Samoin käy, jos hän jättää korvaamatta vakuusesineen käytöstä johtuvan arvonalenemisen. Perintäoikeutta ei suoda velkojalle siinä tapauksessa, että laiminlyönti on merkitykseltään vähäinen tai siihen reagoidaan viipymättä.⁸⁴

Velkojan velvollisuuksiin kuuluu maksaa aina oma velkansa saneeraustilanteessa, vaikka tällä olisi velallisyryykseltä vastasaatava. Velkoja ei siis voi käyttää kuittausta velan maksukeinona. Lain sananmukainen noudattaminen voi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen varsinkin tilanteissa, joissa velkoja joutuisi maksamaan saneerauspesälle isomman velan, kun hän tulisi saamaan jako-osuutena pesästä. Jos on todennäköistä, että velkoja ei tule saamaan vastaavaa summaa jako-osuutena takaisin velalliselta, ei tämän tarvitse maksaa omaa velkaansa saneerauspesälle. Tätä oikeutta voidaan perustella sillä, että saneerausmenettelyssä on tarkoitus tuottaa kaikille osapuolille parempi lopputulos kuin konkurssimenettelyssä, jossa kuittaus on sallittua. Velkojan onkin hyvä kysyä asiantuntijan neuvoa ennen maksusuorituksen tekemistä saneerauspesälle.⁸⁵ Kuittauskiellon merkitys korostuu siinä, että velkoja ei voi saada kuittausoikeutta hankkimalla itselleen velkaa saneerausryykseltä⁸⁶. Tavallisen velan velkojalla on oikeus maksaa oma saneerauspäätöksen jälkeen erääntyvä velkansa saneerattavalle yritykselle vasta sen jälkeen, kun tämä saa itse saneerausohjelman mukaisen suorituksen tai maksukielto lakkautetaan⁸⁷.

⁸¹ Hupli 2004: 268–269.

⁸² Ovaska 1993: 103.

⁸³ Koulu ym. 2005: 620.

⁸⁴ Ovaska 1993: 106.

⁸⁵ Malinen 1993: 118.

⁸⁶ Koskelo 1994: 174.

⁸⁷ Malinen 1993: 118.

Kun saneerausmenettely alkaa, astuu voimaan ulosmittauskielto saneerausvelkojen osalta. Jos vireillä on ulosmittaushakemus, sen käsittely jätetään toimittamasta loppuun. Saneerausmenettelyn jostain syystä keskeytyessä ei hakemusta tarvitse kuitenkaan uusia, vaan täytäntöönpanoa voidaan jatkaa siitä, mihin se aikanaan jäi. Ulosmittauksen ollessa jo toimitettuna ennen kiellon voimaantuloa on se keskeytettävä. Selvittäjä saa haltuunsa ulosottomieheltä tämän velallisen omaisuudesta kertyneet rahavarat tai muun omaisuuden. Mikäli ulosotetusta omaisuudesta on jo ehditty tehdä kuulutus, on tuomioistuimelta erikseen vaadittava täytäntöönpanon keskeyttämistä. Tuomioistuimen ei tarvitse tehdä keskeytyspäätöstä tilanteessa, jos omaisuuden säilyminen velallisen hallinnassa ei ole tarpeen saneerausjärjestelyjen kannalta. Myynnin tullessa peruutetuksi voi täytäntöönpanoa hakenut velkoja vaatia toimenpiteestä aiheutuneita korvauksia velkojalta.⁸⁸

Täytäntöönpanokiello estää myös häätöpäätöksen voimaan saattamisen. Kielto estää häädön silloin, kun kyseistä huoneistoa käytetään pääasiallisesti menettelyn kohteena olevaa toimintaa varten. Häätö- tai haltuunottopäätöksen on johduttava vuokran tai vastikkeen suorituksen laiminlyönnistä. Täytäntöönpanoa ei voi hakea, jos häädön perusteena on jonkin muun velvollisuuden rikkominen. Huoneiston ollessa jo myytynä tai vuokrattuna toiselle velkoja voi vaatia tuomioistuimelta täytäntöönpanon sallimisen. Täytäntöönpanokiello estää velkojaa turvautumasta virka-apuun osamaksukauppalaissa tarkoitetun tavaran takaisinotolta tai tilitykseltä.⁸⁹

2.3.2. Muut saneerauksen aloittamisen vaikutukset velkojan asemaan

Velkoja voi periä saneerausmenettelystä huolimatta saatavansa koko määrää takaajalta tai vakuuden asettaneelta kolmannelta osapuolelta. Tämä on sallittua vain tapauksissa, jossa takaus on annettu liike- tai siihen rinnastettavassa toiminnassa. Julkisyhteisöjen antamat takaukset ja vakuudet katsotaan aina liiketoiminnan yhteydessä annetuiksi. Samoin tehdään konsernisuhteissa annetuille takuille tai vakuuksille.⁹⁰ Vaikka velallinen saa helpotusta maksuvelvollisuuteensa, on liiketoimintaan liittyvän takaus- tai vakuussitoumuksen antanut kolmas osapuoli täysimääräisesti vastuussa sitoumuksestaan. Yksityishenkilön antamasta takuusta tai vakuudesta seuraa se, että tähän henkilöön sovelletaan perintäkieltoa. Tällöin otetaan huomioon sitoumuksen antajan

⁸⁸ Koskelo 1994: 178–179.

⁸⁹ Koskelo 1994: 179.

⁹⁰ Lindström 2005: 400.

taloudellinen asema ja annetun vakuuden laatu.⁹¹ Takaajaa vastaan voidaan kyllä hankkia ulosottoperuste, mutta se voidaan laittaa täytäntöön vasta saneerauksen rauettua⁹².

Selvittäjällä on oikeus päättää vakuusvelan irtisanomisesta ja ennenaikaisesta maksamisesta, jos hän katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi velallisen rahoitusjärjestelyjen kannalta. Velkojalla on kuitenkin oikeus saada kohtuullinen irtisanomisaika tai –korvaus päätöksestä johtuvien järjestelyiden suorittamiseen. Velkojalle tulevasta suorituksesta vähennetään se osa koroista ja muista luoton kustannuksista, jotka kohdistuvat käyttämättä jäävään luottoaikaan.⁹³ Velkojalle annettu vakuus saamisestaan on mahdollista vaihtaa toiseen vakuuteen. Näin voi käydä tapauksissa, joissa osana saneerausjärjestelyä täytyy myydä vakuuden kohde vapaana rasitteista. Velkojalle ei saa antaa heikompaa vakuutta, kuin mitä alkuperäinen oli. Jos saneerauksen alkaessa alkuperäisen vakuuden arvo ei riittänyt kattamaan koko saamista, on uuden vakuuden kuitenkin turvattava koko saamista vastaava arvo.⁹⁴

Ellei yrityssaneerauslaki toisin määrää, pysyvät velallisen ennen saneerausmenettelyn alkamista tekemät sitoumukset voimassa. Velallisella on oikeus irtisanoa tekemänsä sellaiset vuokra- ja leasing sopimukset, joissa tämä on itse vuokralaisena. Huolimatta sopimuksessa mainitusta irtisanomisajasta, velallinen voi käyttää kahden kuukauden irtisanomisaikaa. Vuokralainen on kuitenkin velvollinen korvaamaan irtisanomisaikaan kohdistuvan vuokran ja omaisuuden hallinnan palauttamisesta aiheutuvat välttämättömät kustannukset. Myös muut kohtuulliseksi katsottavat korvaukset, jotka vuokranantaja näyttää hänelle koituneen vuokrasopimuksen yhtäkkisestä irtisanomisesta, on korvattava. Mikäli leasing sopimuksen johdosta on maksettu sellaisia korko- ja luottokustannuksia, jotka kohdistuvat käyttämättä jäävään luottoaikaan, otetaan nämä huomioon velallisyrittäjän hyväksi.⁹⁵

Tavarantoimittaja tai muu luontoissuoritukseen ennen saneerausmenettelyn alkua sitoutunut on oikeutettu saamaan suorituksestaan maksun, mikäli suoritus on velallisen toiminnan kannalta tavanomainen ja se on ollut ennen menettelyn alkua vielä täyttämättä. Mikäli suoritus ei ole toiminnan kannalta tavanomainen ja velallinen ei ole ennen saneerausmenettelyn alkua täyttänyt suoritusvelvollisuuttaan, on vastapuolella

⁹¹ Ovaska 1993: 108–109.

⁹² Lindström 2005: 400.

⁹³ Ovaska 1993: 109.

⁹⁴ Ovaska 1993: 172.

⁹⁵ Ovaska 1993: 111.

oikeus pyytää selvittäjältä ilmoitusta siitä, pysykö velallinen sopimuksessa. Jos vastaus on kielteinen tai sitä ei anneta kohtuullisen ajan kuluessa, voi tavarantoimittaja purkaa sopimuksen.⁹⁶ Seuraavan esimerkin mukaan määräytyy maksamatta olevien toimitusten saamisen lukeminen joko saneerausvelkaan tai menettelynaikaiseen velkaan. Esimerkin mukaan velallinen on tehnyt tilauksen kahdesta laitteesta 1.4.2006. Ensimmäinen laite toimitetaan 1.6.2006 ja toinen laite vasta 1.8.2006. Tilaaajyritys asetetaan saneerausmenettelyyn 1.7.2006 eli tilausten saapumisten välisenä aikana. Molemmat laitteet ovat suorittamatta. Koska ensimmäinen laite on toimitettu ennen menettelyn alkamista, sen suorittamatta oleva osa luetaan saneerausvelaksi. Toisen laitteen osalta toimituspäivä on ollut saneerausmenettelyn asettamisen jälkeen ja se katsotaan menettelynaikaiseksi velaksi.⁹⁷

Usein saneeraus onnistuu vain uuden rahoituksen turvin. Koska harva luotonantaja järjestäisi rahoitusta maksukyvyttömyytensä kanssa kamppailevalle yritykselle ilman erityisetua, on lakiin jouduttu säätämään saneerausmenettelyn velkojien oikeutta loukkaava poikkeussääntö. Yrityssaneerailain 34 § oikeuttaa velallisyrittäjän ottamaan uutta luottoa jopa paremmalla etuoikeutuksella vakuuteen kuin aiemmilla vakuusveloilla. Tämän etuoikeuden saamiseksi täytyy kolmen eri ehdon kuitenkin täytyä. Ensimmäinen edellytys paremman etuoikeuden luottoon on se, että selvittäjä hakee sitä koskevaa määräystä tuomioistuimelta. Toisen ehdon mukaan luoton on oltava välttämätön rahoituksen aikaansaamiseksi ja näistä perusteista on annettava tuomioistuimelle selvitys. Kolmas ehto määrää, että uusi rahoitusjärjestely ei saa lisätä merkittävästi niiden velkojien riskiä, joiden etuoikeusasema heikentyy uuden rahoituksen aseman myötä.^{98;99} Edullisimmassa tapauksessa vakuuden todennäköisen arvon tulisi kattaa sekä uusi että vanhat vakuusvelat kokonaisuudessaan. Ennen tuomioistuimen ratkaisua rahoitusjärjestelystä on myönnettävä kuulemismahdollisuus velalliselle sekä niille velkojille, joiden oikeuteen asia vaikuttaa.¹⁰⁰

2.4. Velkojan valitusoikeus aloittamispäätöksestä ja oikeus vaatia keskeytystä

Päätös saneerausmenettelyn alkamisesta tai hylkäämisestä on aina muutoksenhakukelpoinen. Hovioikeus käsittelee usein yrityssaneerausmenettelyä koskevat

⁹⁶ Ovaska 1993: 112.

⁹⁷ Koskelo 1994: 163.

⁹⁸ HE 182/1992: 84.

⁹⁹ Ovaska 1993: 114–115.

¹⁰⁰ Pinomaa 2001: 95.

muutoksenhaut kiireellisinä.¹⁰¹ Mikäli käräjäoikeuden päätökseen aiotaan hakea muutosta hovioikeudelta, on siitä annettava tieto käräjäoikeuden kansliaan seitsemäntenä päivänä alioikeuden ratkaisun antamisesta. Hovioikeudelle osoitettu valituskirjelmä on jätettävä 30 päivän kuluessa ratkaisun antamispäivästä käräjäoikeuden kansliaan.¹⁰² Hakijalla on oikeus valittaa tuomioistuimen tekemästä hylätyksi tulleesta päätöksestä, oli hakija sitten velallinen tai velkoja. Velkoja voi valittaa myös niissä tilanteissa, joissa hakijana on velallinen ja päätös aloittamisesta on myönteinen. Jos aloittamista on hakenut velallinen ja tuomioistuin on hylännyt hakemuksen, ei velkojalla ole oikeutta valittaa. Tässä tapauksessa vain velallinen voi hakea muutosta.¹⁰³ Muutoksenhaku ei vaikuta oikeusvaikutusten alkamiseen. Vasta tuomioistuimen päätös kumota saneerausmenettely lakkauttaa voimassa olevat oikeusvaikutukset.¹⁰⁴

Saneerausmenettelyn velallinen, velkoja ja selvittäjä voivat vaatia menettelyn keskeyttämistä. Tätä vaativan tahon on yksilöitävä vaatimuksensa eli täytyy ilmoittaa keskeytyksen peruste. Todistustaakka on hakijataholla. Vaatimus tehdään joko kirjallisesti tai suullisesti käräjäoikeuden kansliassa tai istunnossa. Kun hakemus keskeytyksestä on tehty, se tulee vireille. Merkittävimpiä velkojia kuullaan ennen päätöksen tekemistä. Tavallisimmin keskeytysvaatimuksen tekee velkoja.¹⁰⁵ Velkojankin tekemät keskeytysvaatimukset ovat suhteellisen harvinaisia. Tämä johtuu hakijan todistustaakasta. Lisäksi jos vaade hylätään, jää oikeudenkäyntikulut vaatimusta hakeneen velkojan korvattavaksi.¹⁰⁶ Yrityssaneerainlain 78 §:n mukaan velkojilla ja kaikilla muillakin menettelynosaisilla on oikeus hakea muutosta menettelyn keskeyttämiseen. Keskeytymisvaatimuksen tullessa hylätyksi päätöksestä voi valittaa velkoja vain, jos se on ollut hakijatahona. Velkojilla on valitusoikeus tapauksissa, joissa saneerattava yritys asetetaan konkurssiin kesken saneerausmenettelyn.¹⁰⁷

¹⁰¹ Koskelo 1994: 112.

¹⁰² Ovaska 1993: 91.

¹⁰³ Koulou 1994: 343–346.

¹⁰⁴ Koskelo 1994: 112.

¹⁰⁵ Koulou ym. 1999: 117–118.

¹⁰⁶ Koulou ym. 2005: 625.

¹⁰⁷ Koulou 1994: 346–347.

3. VELKOJAN MAHDOLLISUUDET VAIKUTTAA SANEERAUSOHJELMAN SISÄLTÖÖN

Hyväksytyin aloittamis päätöksen jälkeen seuraa saneerauksen toinen vaihe. Siinä tuomioistuin määrää velkojien esityksestä yrityssaneeraukselle selvittäjän. Selvittäjän tehtävänä on muun muassa saneerausohjelmaehdotuksen laatiminen. Tuomioistuin voi asettaa myös velkojatoimikunnan avustamaan selvittäjää. Ellei selvittäjää määrätä, velkojilla on oikeus puuttua saneerattavan yrityksen johdon ja omistajien muihin kuin päivittäisiin toimiin liittyviin päätöksentekotilanteisiin.¹⁰⁸ Jokaisen velkojaryhmän enemmistö on oikeutettu samoihin vaatimuksiin, mitkä laki oikeuttaa velkojatoimikunnan tekemään. Enemmistön päätöksellä velkojaryhmä voi vaatia selvittäjän vaihtamista tai uutta lisäselvittäjää. Käytännössä tähän mahdollisuuteen eivät ole turvautuneet niin velkojatoimikunta kuin velkojaryhmätkään. Viimeksi mainitun osapuolen on hankala käyttää heille kuuluvia oikeuksiaan, koska jokaisen velkojaryhmän enemmistön muodostavan velkojan on esiinnyttävä hakijana. Lisäksi näiden tulee vaatimusta tehdessään osoittaa, että he muodostavat yksinkertaisen enemmistön.¹⁰⁹

Velkojalla on oikeus riitauttaa velkasaamisensa, jos hän katsoo sen poikkeavan velallisen ilmoittamasta saamisesta. Riitautuksen ilmoittamista koskee tuomioistuimen asettama aikaraja.¹¹⁰ Velkoja voi valvoa oikeuksiansa myös vaatimalla takaisinsaintia velallisen kiellon vastaisesti maksamasta suorituksesta. Takaisinsaintivaade täytyy esittää kuuden kuukauden sisällä ohjelman aloittamisesta tai kolmen kuukauden sisällä sitä, kun selvittäjän olisi pitänyt vaatimuksen peruste havaita.¹¹¹

3.1. Velkojan oikeus riitautukseen

Tuomioistuin asettaa ohjelmaehdotuksen alkukäsittelyssä samalla määröpäivän, mihin mennessä velkojien on riitautettava saneerausvelan pätevyys tai määrä. Selvittäjälle annettavassa kirjallisessa väitteessä on oltava riitautuksen peruste ja sitä tukevat

¹⁰⁸ Koskelo 1994: 17–19.

¹⁰⁹ Koulu ym. 2005: 630.

¹¹⁰ Pinomaa 2001: 116.

¹¹¹ Pinomaa 2001: 50.

todisteet.¹¹² Selvittäjän on annettava tieto riitautuksista velalliselle ja niille velkojille, joita riitautusväite koskee. Myös tuomioistuimelle on annettava lista riitautuksista.¹¹³

Tuomioistuin määrää todennäköisesti riidan erilliseen oikeudenkäyntiin. Samalla se päättää, minkä määräisenä saatava otetaan mukaan ohjelmaehdotukseen.¹¹⁴ Jos oikeus vahvistaa myöhemmin saatavan erisuuruiseksi, se muutetaan ohjelmaehdotukseen. Jos velkasumma joudutaan korjaamaan suuremmaksi, tulee muille velkojille maksettavaa prosenttiosuutta pienentää ellei ohjelmaa muuten voi toteuttaa.¹¹⁵ Riitainen saneerausvelkaväite voidaan ratkaista joissain tapauksissa myös ohjelmaehdotuksen käsittelyn yhteydessä ellei se hidasta tai muuten haittaa saneerausmenettelyä¹¹⁶.

3.2. Velkojan oikeus takaisinsaannin peräämiseen

Takaisinsaannin tarkoituksena on suojata velkojia velallisen toimilta. Nämä toimet joko huonontavat velallisyrittäjän taloudellista tilaa eli heikentävät saneerauksen onnistumisen mahdollisuuksia tai suosivat yksittäistä velkojaa juuri ennen saneerausmenettelyn alkamista.¹¹⁷ Takaisinsaantia voi hakea ensisijaisesti selvittäjä. Hänen on nostettava kanne tapauksissa, jossa hän arvioi kuluriskin jäävän pienemmäksi, kuin mikä on kanteen menestymismahdollisuus. Käytäntö on opettanut, että velkojien luottamus velallisen toimiin horjuu tällaisen toimenpiteen johdosta. Siksi selvittäjä puuttuu vain törkeimpiin takaisinsaantitapauksiin ja katsoo aina kokonaisuutta. Jos selvittäjä ei ryhdy ajamaan takaisinsaantikannetta, on myös velkojalla oikeus tällaiseen toimeen. Velkojan on kuitenkin ilmoitettava selvittäjälle aikomastaan oikeustoimesta ja sen perusteista. Selvittäjä saa siis vielä tilaisuuden ottaa takaisinsaantikanne ajettavakseen. Velkojalla on oikeus nostaa kyseessä oleva kanne kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun hän sai tiedon saneerausmenettelyn aloittamisesta. Kanne voidaan kuitenkin nostaa vielä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun selvittäjä havaitsi asian tai hänen olisi se pitänyt havaita.¹¹⁸ Takaisinsaantikanteet ovat jääneet saneerausmenettelyissä harvinaisiksi. Käytännössä vain yksi takaisinsaantikanne on ollut vireillä sataa menettelyä kohden.¹¹⁹

¹¹² Koulu ym. 2005: 648–649.

¹¹³ Ovaska 1993: 183–184.

¹¹⁴ Koulu ym. 2005: 649.

¹¹⁵ Ovaska 1993: 184.

¹¹⁶ Koulu ym. 2005: 650.

¹¹⁷ Koulu ym. 1999: 125.

¹¹⁸ Koulu ym. 2005: 634–636.

¹¹⁹ Koulu ym. 1999: 126.

Käytännössä takaisinsaanti saneerausyritykseen tarkoittaa velkojan saaman etuuden tai vastikkeen palauttamista velallisyrittäjän käyttöön. Takaisinsaantia voidaan vaatia kolmessa eri tapauksessa. Se on oikeutettua, kun maksusuoritus on saapunut ennenaikaisesti. Tätä voidaan soveltaa tilanteissa, joissa velallisen ja velkojan normaaliin toimintaan kuuluu kuukauden maksuaika, mutta ennen saneerausmenettelyä velkoja asettaa maksuajaksi viikon ja velallinen sitä noudattaa. Myös poikkeuksellisen maksuväliseen käyttö aiheuttaa takaisinsaannin vaaran. Ellei velallisyrittäjä ole aiemmin maksanut velalliselle suoritusvelvollisuuttaan tavaroilla, ei sitä hyväksytä juuri ennen saneerausmenettelyäkään. Huomattavan suuret suoritukset yhtiön varoihin suhteutettuna ovat myös takaisinsaannin kohteena. Noin 10–15 %:n suuruiset suoritukset yhtiön varoista ovat huomattavia.¹²⁰

Velkojan onnistuneesti ajama takaisinsaantikantane hyödyttää vain sitä hakenutta velkojaa. Asetetaan esimerkki. Velkojan saatavan suuruus on 1 000 euroa ja saneerausohjelman mukaan saneerausveloille maksetaan 30 % suoritus. Yksittäisen velkojan ajaman takaisinsaantikanteen perusteella saneerattavaan yritykseen peräytyy 800 euron suoritus. Tämä koko 800 euron suoritus hyvittää kanteen ajaneen velkojan saamista. Lopulle 200 eurolle velkoja saa vielä maksuohjelman mukaisen 30 % suorituksen eli 60 euroa. Jos velkojan saaminen on pienempi, mikä on takaisinsaannin avulla peräytyvä saaminen, ei takaisinsaantivastaajan tarvitse palauttaa kuin hakijan saamista vastaava suoritus. Mikäli takaisinsaantia hakee useampi velkoja, heidän keskinäinen oikeutensa saamiin määräytyy ulosoton etuoikeusjärjestyksen mukaan eikä saneerausohjelman.¹²¹

Jos saneerattava yritys asetetaan konkurssiin kesken takaisinsaantikanteen ajamisen, menettää kannetta ajava velkoja yksinoikeuden takaisinsaantiin. Velkojan kannattaa siis luopua takaisinsaannin peräämisestä. Takaisinsaantikanteen onnistuminen aiheuttaa uuden velkojan tulemisen saneerausvelkojien piiriin. Vaikka käräjäoikeuden määräävä velkasaatavien ilmoittamisesta on kulunut umpeen, hyväksytään uusi velka saneerausvelaksi. Saneerausohjelmaehdotuksen ollessa jo vahvistettu muutetaan ohjelmaa takaisinsaantisaatavan osalta. Kulut, jotka koituivat takaisinsaantikanteen oikeustoimesta, kuuluvat menettelynaikaisiin velkoihin. Takaisinsaantivastaava voi siis vaatia heti vastasuoritusta velalliselta tai kuitata oman saatavansa.¹²²

¹²⁰ Malinen 1993: 125.

¹²¹ Ovaska 1993: 204.

¹²² Pinomaa 2001: 101.

3.3. Velkojatoimikunta

Yrityssaneerauslain 84 §:ssä säädetään velkojatoimikunnan asettamisesta. Tämän mukaan tuomioistuin päättää siitä samalla, kun se päättää saneerausmenettelyn aloittamisesta. Usein näin varhaisessa vaiheessa ei pystytä päättämään toimikunnan kokoonpanoa, joten päätös toimikunnan asettamisesta voidaan tehdä myöhemminkin.¹²³ Mitä myöhemmin velkojatoimikunnan kokoonpano päätetään, sitä paremmin ollaan selvillä saneerattavan yrityksen todellisista velkojista ja saadaan poimittua näistä kattava edustajisto toimikuntaan. Velkojatoimikunta ei ole välttämätön elin. Käytäntö osoittaa, että se toimii usein vain suurissa velallisyhteisöissä.¹²⁴ Velkojatoimikuntaa ei välttämättä tarvitse asettaa silloinkaan, kun velkojia on useita kymmeniä. Tällainen tilanne voi olla käsillä tapauksissa, joissa saneerausohjelmaa on valmisteltu eteenpäin jo ennen muodollista saneeraushakemuksen jättämistä ja kukaan velkojista ei vaadi toimikunnan asettamista.¹²⁵ Velkojatoimikunnan asettamista kannattaa kuitenkin harkita pitemmällekin ehtineissä saneerauksissa. Toimikunnan puute voi antaa yksittäiselle suurelle velkojalle tai velkojaryhmälle kohtuuttoman aseman verrattuna muihin velkojiin. Viime vuosien aikana velkojatoimikuntia ei ole useinkaan asetettu.¹²⁶

Toimikunta koostuu vähintään kolmesta jäsenestä. Tarkoitus on, että jokainen velkojaryhmä on toimikunnassa tasapuolisesti edustettuna. Tätä tasapuolisuutta voidaan kuitenkin horjuttaa ottamalla mukaan velkojien painoarvo saneerausvelkojen suhteessa. Joistain velkojaryhmistä voidaan siis ottaa toimikuntaan kaksi velkojaa.¹²⁷ Jokaisella velkojalla on oikeus äänestää velkojatoimikuntaan oman velkojaryhmänsä edustajaksi tiettyä henkilöä. Tulevan toimikunnan jäsenen ei tarvitse olla samasta velkojaryhmästä vaan se voi olla ulkopuolinen henkilö.¹²⁸ Velkoja on voinut esittää omaa ehdokastaan toimikuntaan antaessaan lausunnon saneeraushakemuksen johdosta. Äänestää voi myös erikseen ennen toimikunnan asettamista.¹²⁹ Äänestäminen tapahtuu useimmiten kirjallisesti. Tuomioistuin määrää näistä ääniä saaneista velkojista todennäköisesti eniten ääniä saaneen edustamaan omaa velkojaryhmäänsä. On myös tuomioistuimen päätäntävallassa, ottaako se edustajan vai kaksi edustajaa jokaisesta velkojaryhmästä.¹³⁰

¹²³ Koskelo 1994: 231–232.

¹²⁴ Koulu ym. 2005: 629.

¹²⁵ Pinomaa 2001: 63–64.

¹²⁶ Hämäläinen 2004: 10.

¹²⁷ Koskelo 1994: 232.

¹²⁸ Pinomaa 2001: 64.

¹²⁹ Koskelo 1994: 232.

¹³⁰ Koulu ym. 2005: 629.

Velkojatoimikunnan jäsenistöä voidaan täydentää myöhemmin, jos sitä asetettaessa kaikki velkojaryhmät eivät vielä olleet selvillä. Toimikuntaan voidaan ottaa kesken saneerausmenettelyn uusia jäseniä, jos vähintään puolet velkojista sitä esittävät. Tämä vaatimus täyttyy, kun puolet lukumääräisesti äänestävät sen puolesta, ei velkasumman suhteessa.¹³¹ Samalla periaatteella voidaan myös vaihtaa toimikunnan jäsen uuteen jäseneseen. Välttämättä ei riitä, että puolet jäsenistä kannattaa uuden jäsenen ottamista. Voi olla niinkin, että toinen puoli kannattaa vanhaa jäsentä. Tuomioistuimella on viimekädessä päätösvalta jäsenen vaihtamisesta.¹³² Pääsääntö kuitenkin on, että velkojien enemmistö saa jäsenen vaihdetuksi¹³³. Kukin velkojaryhmä päättää vain oman ryhmänsä jäseniin kohdistuvasta valinnasta¹³⁴. Yksittäiselläkin velkojalla on oikeus jäsenten täydennysvaatimuksen esittämiseen, jos tämän velkojaryhmän edustajisto puuttuu kokonaan toimikunnasta.¹³⁵ Jos velallisyrietyksessä on palveluksessaan säännöllisesti vähintään 50 työntekijää, on velallisyrietyksen kotipaikan työvoima- ja elinkeinokeskuksella oikeus nimetä yksi jäsen velkojatoimikuntaan. Tämä jäsen edustaa työvoima-asian hallintoa, mutta toimii ilman äänivaltaa. Velkojatoimikunta asettaa keskuudestaan yhden jäsenen hoitamaan puheenjohtajan tehtäviä.¹³⁶

Velkojatoimikunnan tehtävistä säädetään yrityssaneerauslain 10 §:n toisessa momentissa. Sen päätehtävänä on toimia menettelysisäisissä neuvotteluissa eri osapuolten intressien yhteen sovittajana.¹³⁷ Varsinaista itsenäistä päätäntävaltaa velkojatoimikunta voi käyttää vain selvittäjän palkkion ja kulukorvausta päättämiseen¹³⁸. Toimikunta toimii neuvoa-antavana elimenä selvittäjän apuna. Velkojatoimikunnan tärkein käytännön rooli onkin sovittaa yhteen velkojaryhmien vaatimuksia ohjelmaehdotuksen sisältöön. Mitä paremmin selvittäjä ottaa ehdotusta laatiessaan huomioon velkojatoimikunnan edustamien merkittävien velkojien toiveet, sitä pienempi mahdollisuus on saneerausmenettelyn alkamista vastustavien kantojen esiin tuleminen. Velkojatoimikunnan tehtävänä on myös valvoa selvittäjän toimia. Siltä puuttuu päätösvalta niiden asioiden osalta, mitkä selvittäjä hoitaa, mutta sillä on kuitenkin oikeus osallistua neuvotteluihin selvittäjän kanssa ennen tämän tekemiä merkittäviä päätöksiä. Toimikunnalla on myös oikeus saada säännöllisesti tietoja selvittäjältä koskien tämän seuranta-, valvonta- sekä tarkastustehtäviä. Toimikunnan

¹³¹ Koskelo 1994: 232.

¹³² Ovaska 1993: 142.

¹³³ HE 182/1992: 107.

¹³⁴ Ovaska 1993: 142.

¹³⁵ Koskelo 1994: 232.

¹³⁶ Pinomaa 201: 64.

¹³⁷ Koulu 1994: 367.

¹³⁸ Koskelo 1994: 234.

jäsenillä ei kuitenkaan ole mahdollisuutta tutkia velallisyriksen kirjanpitoa tai muita liikeasiakirjoja.¹³⁹ Toimikunnan jäseniä koskee lainmukainen salassapitovelvollisuus velallisyriksen liikeasioista¹⁴⁰.

Velkojatoimikunnan voi kutsua koolle selvittäjä tai se voi kokoontua omasta aloitteestaan¹⁴¹. Toimikunta tekee päätökset yksinkertaisella enemmistöllä jäsenten lukumäärän suhteessa. Merkitystä ei siis ole velkojien tai velkojaryhmien saatavien määrällä.¹⁴² Saneerattava yritys ei ole vastuussa velkojatoimikunnan jäsenten kulujen korvaamisesta ellei tästä ole erikseen sovittu. Jokainen velkojaryhmä on velvollinen korvaamaan oman ryhmänsä edustajan kulut. Palkkiota toimikunnan jäsenet voivat saada, jos siitä on erikseen sovittu velkojaryhmän kesken. Velkojatoimikunta voi vaatia selvittäjän erottamista tai pyytää selvittäjän tai selvittäjien lukumäärän lisäämistä. Saneerausmenettelyn alkuvaiheessa edellä mainitulle vaatimukselle ei tarvitse esittää perusteluja. Myöhemmässä vaiheessa perusteena täytyy esittää tehtävien laiminlyönti, velkojatoimikunnan luottamuksen puute tai muu painava syy.¹⁴³

Velkojatoimikunnan toimikausi päättyy samalla, kun tuomioistuin vahvistaa saneerausohjelman. Toimikunta voidaan kuitenkin määrätä jatkamaan tehtäviään ohjelman päättymiseen asti. Tällaiseen tapaukseen päädytään usein silloin, kun ennustetaan ohjelman toteutumisen olevan tavallista vaikeampaa. Toimikunnan tehtävänä on tällöin valvoa velallisen ohjelman mukaisten velkojen maksua.¹⁴⁴ Saneerausohjelmassa on aina oltava maininta siitä, että velkojatoimikunnan toimikautta voidaan jatkaa ohjelman päättymisen jälkeen. Usein katsotaan tarpeelliseksi supistaa velkojatoimikunnan jäsenmäärää jatkokaudella. Tuomioistuin vahvistaa uuden kokoonpanon.¹⁴⁵

3.4. Velkojan oikeus osallistua saneerausohjelman suunnitteluun

Saneerausohjelma muodostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa on selvitysosa. Siitä selviää velallisyriksen taloudellinen tilanne ja ne toimenpiteet, jotka saneeraus-

¹³⁹ Pinomaa 2001: 65.

¹⁴⁰ Koskelo 1994: 234–235.

¹⁴¹ Koskelo 1994: 234–235.

¹⁴² Ovaska 1993: 142.

¹⁴³ Koskelo 1994: 234–235.

¹⁴⁴ Koulu ym. 2005: 629–630.

¹⁴⁵ Koulu 1994: 369.

menettelyn aikana aiotaan tehdä sekä näiden toimenpiteiden odotettavissa olevat tulokset. Osasta selviää, millainen velallisen ja velkojien asema tulee olemaan ohjelman avulla ja ilman sitä. Lisäksi siinä on lausuttu kannanottoja siitä, miten velallisen arvioidaan kykenevän toteuttamaan laadittu ohjelma. Tämän ensimmäisen osan tarkoituksena on auttaa velkojatahoja tekemään päätöksensä siitä, onko yrityssaneerausohjelma hyväksyttävissä. Ohjelman toinen osa on toimenpideosa. Siinä on yksityiskohtaisia tietoja sellaisista järjestelyistä, joilla vaikutetaan velallisen ja velkojien asemaan. Osasta käy ilmi, missä muodossa ja laajuudessa velallisen toiminta tulevaisuudessa jatkuu. Toimenpideosasta ilmene mahdollinen yritysmuodon muutos, liiketoimintojen ostot ja myynnit, henkilöstöjärjestelyt, omistajien työkorvaukset, varoihin ja velkoihin kohdistuvat toimenpiteet sekä saneerausvelkoihin liittyvät järjestelyt.¹⁴⁶

Yrityssaneerausmenettelyn tarkoitus on saada aikaan sellainen saneerausohjelma, jonka velallinen pystyy toteuttamaan ja jonka velkojat voivat hyväksyä. Saneerausohjelmaa pidetään saneerausmenettelyn ytimenä.¹⁴⁷ Ohjelma onkin hyvä tehdä yhteistyössä kaikkien sidosryhmien kanssa. Yrityssaneerailain 40 §:n toinen momentti velvoittaa selvittäjää neuvottelemaan velallisen, velkojatoimikunnan ja tarvittaessa velkojien ja menettelyä hakeneen todennäköisen velkojan kesken. Myös usean velkojan yhdessä tekemä kilpaileva ohjelmaehdotus voidaan toimittaa tuomioistuimeen jatkokäsittelyä varten.¹⁴⁸ Tuomioistuin asettaa aloittamispäätöksessään määräajan selvittäjälle saneerausohjelman jättämisestä. Sen ei tule olla yli neljää kuukautta pidempi, ellei siihen ole perusteltua syytä. Myös laissa mainittua lyhempää määräaika voidaan soveltaa, jos oletetaan sovittu ajan riittävän selvityksen tekoon. Myös muilta ohjelmaehdotuksen laatijoilta vaaditaan ehdotuksen jättämiselle sama neljän kuukauden määräaika. Käräjäoikeuksien käytäntö kuitenkin vaihtelee määräaikaisten suhteen ja usein muilta tahoilta, kuin selvittäjältä vaaditaan lyhempää ohjelmaehdotuksen laatimisaikaa¹⁴⁹. Kannattaa huomioida, että tuomioistuinkäytännön mukaan selvittäjän hakiessa lisäaika ohjelman jättämiselle tämä saatu lisäaika koskee vain selvittäjän jättämää ehdotusta. Kilpailevien ohjelmaehdotusten tekijöitä koskee alkuperäinen aikataulu.¹⁵⁰

¹⁴⁶ Kääpä ym. 1993: 47.

¹⁴⁷ Ovaska 1993: 159.

¹⁴⁸ Koulu 2004: 115–116.

¹⁴⁹ Pinomaa 2001: 102–103.

¹⁵⁰ KKO 1996:119

Eräät velkojатаhot ovat myös oikeutettuja ohjelmaehdotuksen laatimiseen selvittäjän ja velallisen itsensä ohella. Näitä ovat vakuusvelkojat, joiden saatavat ovat vähintään viidesosa kaikkien vakuusvelkojien yhteenlasketuista saatavista. Myös muut sellaiset tavalliset velkojat, joiden velkasaatava on yhteensä vähintään viidesosa muiden kuin vakuusvelkojien yhteenlasketuista saatavista, voivat jättää oman ehdotuksensa.¹⁵¹ Käytännössä on harvinaista, että velkoja tekee kilpailevan ohjelmaehdotuksen. Tämä johtuu siitä, että vain selvittäjän tekemän ehdotuksen kulut korvataan saneerattavan yrityksen kuluina. Muut tahot tekevät ohjelmaehdotuksen omalla kustannuksellaan.¹⁵² Myös velkojan tekemässä ohjelmaehdotuksessa täytyy selvittää velallisyrittäjän taloudellinen asema ja muut seikat, jotka vaikuttavat saneeraukseen. Lisäksi täytyy esittää ne toimenpiteet ja järjestelyt, jotka koskevat velallisen ja velkojien asemaa, toiminnan jatkamista, muuttamista tai lopettamista. Myös velkojien ryhmäjako on tultava ilmi ohjelmaehdotuksessa sekä ne tahot, jotka ovat ilman äänivaltaa.¹⁵³

Laadittu tai laaditut ohjelmaehdotukset jätetään käräjäoikeudelle alkukäsittelyyn. Alkukäsittely on saneerauksen työläin ja aikaa sitovin toimenpide. Sen tarkoitus on antaa etukäteen käsitys siitä, miten velkojat tulevat reagoimaan ohjelmaa äänestettäessä.¹⁵⁴ Velkojilla on oikeus kirjallisesti sekä joissain tapauksissa myös suullisessa istunnossa antaa mielipiteensä ohjelmasta¹⁵⁵. On kuitenkin selvittäjän harkinnassa, muuttaako hän ohjelmaehdotustaan¹⁵⁶. Usein velkojat ilmoittavat sisältölausumissaan velkajärjestelyn olevan joko liian jyrkkä tai muuten riittämätön saamaan velallisyrittäjää jaloilleen. Velkojilla on myöhemmin oikeus muuttaa tässä vaiheessa antamaansa mielipidettä. Alkukäsittelyssä kerätään ratkaisuaineistoa vahvistamisharkintaa varten. Tämä kerätty materiaali tukee päätöksentekoa. Mikäli tässä vaiheessa havaitaan jokin esteperuste, siihen ehkä voidaan vielä puuttua niin, ettei siihen myöhemmässä vaiheessa voida enää vedota.¹⁵⁷ Vaikka yrityssaneerausmenettely on aloitettu, ei se anna vakuutta siitä, että saneerausohjelma pystytään laatimaan. Voi käydä selville, ettei yrityksen taloudellista tilaa voi millään järjestelyllä saada kohennettua. Ainoa vaihtoehto tällaisessa tapauksessa on saneerausmenettelyn keskeyttäminen, menettelyn lakkauttaminen ohjelmaehdotuksen puuttuessa tai velallisyrittäjän asettaminen konkurssiin menettelyn aikana.¹⁵⁸

¹⁵¹ Pinomaa 2001: 102.

¹⁵² Koulu ym. 2005: 640.

¹⁵³ Pinomaa 2001: 102.

¹⁵⁴ Koulu ym. 2005: 641.

¹⁵⁵ Koulu 2004: 116.

¹⁵⁶ Savolainen 2004: 84.

¹⁵⁷ Koulu ym. 2005: 642.

¹⁵⁸ Koulu ym. 1999: 101.

3.4.1. Velkajärjestely

Alkukäsittelyn aikana tehdään myös velkaselvittely. Velkajärjestelyn aikaansaaminen on keino saada yritystoiminta jatkamiskelpoiseksi, ei saneerausmenettelyn itse asiallinen tarkoitus.¹⁵⁹ Lähes jokaisessa saneerausmenettelytapauksessa joudutaan turvautumaan ainakin osittaiseen velkojen anteeksiantoon. Laki määrää kuitenkin, että velkajärjestelyssä ei saa rajoittaa velkojan oikeutta enempää, kuin on tarpeellista saneerausohjelman toteuttamiseksi.¹⁶⁰

Laki jakaa yrityksen velat kahteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän muodostavat saneerausvelat. Nämä ovat niitä velkoja, jotka ovat syntyneet ennen saneerausmenettelyn alkamista. Juuri nämä velat sisällytetään saneerausohjelmaan. Vain saneerausvelan velkojilla on oikeus osallistua päätöksentekoon eli äänestämiseen ohjelmaehdotuksen puolesta tai sitä vastaan. Toinen ryhmä koostuu menettelynaikaisista veloista. Menettelyaikaisen velkojan asema on parempi verrattuna saneerausvelkojan asemaan. Näitä niin sanottuja saneerauksen massavelkoja ei leikata eikä niiden ehtoja muutenkaan muuteta. Nämä täytyy hoitaa ajallaan saneerauksen käynnissä ollessakin. Maksuperiaate määrää kuuluvatko velat saneerausvelkoihin vain menettelynaikaisiin velkoihin, mutta rajanveto voi joissain tapauksissa olla hankalaa. Siksi velkojan kannattaa vaatia, että hänen velkojaan kohdellaan menettelynaikaisina velkoina.¹⁶¹ Menettelyaikaisten velkojen parempi asema tulee esille myös velallisen konkurssiin asettamisen vuoksi, jos se tapahtuu ennen saneerausohjelman päättymistä tai kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun saneerausohjelma on lakannut ilman ohjelman vahvistamista. Tällaisessa tapauksessa saneerauksen alkamisen ja loppumisen välisenä aikana syntyneet saamiset ja näille kertyneet korot maksetaan konkurssissa paremmalla etuoikeudella, kuin ennen saneerauksen alkamista syntyneet saamiset. Vain pantti- ja pidätysoikeudella turvatut saamiset sekä selvittäjän ja valvojan palkkiot maksetaan ennen saneerauksen aikaisia massavelkoja.¹⁶²

3.4.2. Velkatyyppien vaikutus velkojan asemaan

Saneerausvelka on vakuusvelkaa, jos velkoja on saanut velan vakuutena esinevakuusoikeuden velallisen omistamaan vai hallitsemaan oikeuteen. Esine-

¹⁵⁹ Ovaska 1993: 52.

¹⁶⁰ Pinomaa 2001: 106.

¹⁶¹ Koulu ym. 2005: 644–645.

¹⁶² Uoti 2005.

vakuusoikeus voi olla omistuksenpidätystä, panttioikeutta kiinteään tai irtaimeen omaisuuteen, takaisinotto-oikeutta tai kohteeseen etuoikeuden tuottavaa oikeutta.¹⁶³ Vakuusvelan ehtoihin voidaan puuttua muuttamalla sen maksuaikaa, ensisijaistamalla lyhennykset sekä muuttamalla korkoehtoja. Vakuusvelan pääoma on kuitenkin turvattu. Velan pääomaa voidaan leikata vain siltä osin, kun vakuuden arvo ei kata koko vakuusvelkaa. Muutettaessa vakuusvelkojen ehtoja on otettava huomioon yhdenvertaisuuden periaate. Vakuusvelkojia on kohdeltava keskenään samanarvoisesti. Edellä mainittuja keinoja voidaan käyttää joko erikseen tai yhdistelemällä niitä. Joka tapauksessa on kuitenkin käytettävä lievimmän keinon periaatetta. Lievin keino on maksuajan pidentäminen. Uusi maksuaika ei saa olla olennaisesti pidempi kuin jäljellä oleva luottoaika, ellei velkoja anna pitemmälle ajalle suostumustaan. Velan ollessa jo erääntynyt maksuaika ei ole voi olla olennaisesti pidempi kuin puolet alkuperäisestä luottoajasta. Velalliselle voidaan myöntää myös lyhennysvapaa kausi, jolloin hän maksaa velasta tietyn aikaa vain koron. Tämä tietysti pidentää kokonaislaina-aikaa. Velkoja on myös velvoitettu hyväksymään koko lainan enneaikaisen maksamisen.¹⁶⁴

Toinen keino muuttaa vakuusvelan ehtoja on lyhennysten ensisijaistaminen. Ensin siis maksetaan velan pääoma pois kokonaisuudestaan ja vasta tämän jälkeen sille kertyneet korot ja muut luottokustannukset. Koroille on kuitenkin maksettava nykyarvon turvaava korko. Näin menetellen velan määrä lyhenee aiempaa nopeammin. Myös velasta aiheutuva korkorasitus alenee, koska korolle maksetaan vain inflaatiosuojan antava korko. Ankarin kolmesta velan ehtoja muuttavasta menettelystä on itse koron alentaminen. Tähän toimenpiteeseen liittyy kuitenkin rajoituksia. Vakuusvelan koron on aina oltava vähintään nykyarvon säilyttävä korko. Sen on siis suojattava velkapääoma inflaatiolta. Lisäksi vakuusvelan kohdalla oletetaan koron ja pääoman olevan riippuvaisia toisistaan niin, että mitä pidempi maksuaika sallitaan, sitä suurempaa koroa vaaditaan.¹⁶⁵ Myös ennen saneerausmenettelyä kertynyt viivästyskorko voidaan alentaa vastaamaan velan juoksevaa korkoa.¹⁶⁶

Tavallisia velkoja ovat kaikki ne velat, joista ei ole annettu vakuutta¹⁶⁷. Yrityssaneerailain 44 § määrää ne keinot, mitä velkajärjestelyissä voidaan käyttää. Ehtona on, että tavallinen velkoja saa minimivaatimuksena suojaa niin, että sen asema

¹⁶³ Ovaska 1993: 168.

¹⁶⁴ Koskolo 1994: 15–16, 267–270.

¹⁶⁵ Koskelo 1994: 270–272.

¹⁶⁶ Ovaska 1993: 171.

¹⁶⁷ Koulu ym. 1999: 60.

yrityssaneerauksen velkojana on parempi, kuin mitä se olisi konkurssitilanteessa.¹⁶⁸ Tavallisen velan ehtoja voidaan muuttaa asettamalla myöhemmäksi velan erääntymistä. Näin velallinen yritys saa lisää maksuaikaa velan maksamiselle. Tavallisen velan pääomamaksuja voidaan myös aikaistaa, jotta saadaan velka lyhenemään nopeammin ja näin säästää korkokuluissa. Laki sallii myös velan pääoman leikkaamisen ja luottokustannusten määrän alentamisen. Joskus tavallisen velan määrä voidaan määrätä nolلامääräiseksi.¹⁶⁹

Edellä mainittujen velkojen lisäksi on olemassa vielä viimesijaista eli takasijaista velkaa. Tällaiselle velalle kertyy suoritusta vasta muiden velkojen suorittamisen jälkeen. Takasijaisia velkoja ovat muulle saneerausvelalle kuin vakuusvelalle kertyvä korko tai muu luottokustannus ja konkurssissa viimesijaisena suoritettavat saatavat. Viimeksi mainittuja ovat *aviopuolison saatava*, täyttämätön *lahjanlupaus*, velka, joka on annettu joukkovelkakirjalainoista koskevan lain mukaisena *vastuudentuurilainana*, pankin konkurssissa *vakuusrahaton avustuslainasaaminen* sekä *vakautettu laina*.¹⁷⁰ Takasijavelkojat ovat jääneet saneerausmenettelyissä lähes poikkeuksetta kokonaan ilman suorituksia¹⁷¹.

3.4.3. Velkajärjestelyn korvaaminen velkojille

Jotta velkojat saadaan hyväksymään selvittäjän laatima ohjelmaehdotus velkajärjestelystä, näille on mahdollista luvata kompensatiota velan leikkaamisesta. Usein käytetään velkojille suunnattua osakeantia korvaamaan velkojan kärsimä menetys. Velkojalle siis annetaan velan menetystä vastaava määrä saneerattavan yhtiön osakkeita. Jos saneeraus onnistuu, voi velkoja myöhemmin myydä osakkeensa ja saada näin maksua menetetyistä velkasaatavasta. On myös mahdollista muuttaa velan leikattu osa vastaavan suuruiseen pääomalainaan saneerattavalta yhtiöltä. Tästä velkoja saa maksun, kun saneerattava yhtiö on saatettu kannattavalle pohjalle. Joskus tällainen kompensatio on niin suuri, että velkoja ei menetä saneerauksessa mitään.¹⁷²

Velkajärjestelystä velalliselle aiheutuvaa vahinkoa voidaan korvata myös siten, että velallisille annetaan saneerattavan yrityksen tuottamia tai myymiä hyödykkeitä ilman

¹⁶⁸ Koskelo 1994: 15–16.

¹⁶⁹ Koulu 2004: 131–132.

¹⁷⁰ Ovaska 1993: 168–169.

¹⁷¹ Pinomaa 2001: 110.

¹⁷² Koulu 2004: 132.

vastiketta tai normaalia alemmalla vastikkeella. Tällaisen niin sanotun sijaissuorituksen tulee olla velkojayrityksen kannalta kohtuullinen. Jos velkojan ei ole mahdollista saada sijaissuorituksesta taloudellista hyötyä esimerkiksi toimialansa kannalta, ei tämän tarvitse sellaista vastaan ottaa.¹⁷³

¹⁷³ Pinomaa 2001: 106.

4. VELKOJAN ROOLI SANEERAUSOHJELMAN TOTEUTTAMISESSA

Yrityssaneerauslaki pohjautuu velkojen autonomian eli ratkaisuvallan periaatteelle saneerauskelpoisuuden arvioinnin osalta sekä muissa liiketaloudellisissa tervehdyttämistoimissa. Lain tarkoituksena on luottaa velkojen harkintakykyyn ja itsenäiseen päätöksentekoon. Tämä koskee niin ohjelman tarkoituksenmukaisuudesta kuin velallisyrittäjän elinkelpoisuudesta päättämistä. Tuomioistuimen keskeinen rooli lopullisia päätöksiä tehdessä kuitenkin supistaa voimakkaasti edellä mainittua lähtökohtaa.¹⁷⁴ Tuomioistuimet toteuttavat yrityssaneerailain säätelemää julkista yrityssaneerausta. Tämän lisäksi on olemassa niin sanottu piilevä prosessi, joka tarkoittaa velkojen kesken käytäviä neuvotteluita ennen saneerauksesta äänestämistä. Saneerauksella ja uudelleen järjestelyillä on mahdollista toteuttaa vain silloin, kun se velkojen mielestä on konkurssin likvidaatiota edullisempi ratkaisu tilanteeseen.¹⁷⁵

Yrityssaneerausmenettelyn kolmannessa vaiheessa on vuorossa velkojen äänestys.¹⁷⁶ Äänestyselvityksen jälkeen päästään neljänteen vaiheeseen eli vahvistusharkintaan. Tämä vaihe on tärkein, koska siinä tuomioistuin tekee lopullisen päätöksen siitä, onko ohjelmaehdotuksen avulla velallisyrittäjä saatettavissa kannattavalle pohjalle.¹⁷⁷

4.1. Velkojan äänestysoikeus ohjelmaehdotuksesta

Tuomioistuin päättää velkojen jaosta ryhmiin. Tämä tehdään yleensä selvittäjän laatiman ohjelmaehdotuksen mukaisesti, mutta tuomioistuin ei kuitenkaan ole siihen sidottu. Päätöksenteko ryhmistä on tärkeä, koska äänestys tapahtuu velkojaryhmittäin. Lisäksi näin menetellen voidaan välttää yhden suuren velkojan valta päättää yrityssaneerauksen toteutumisesta.¹⁷⁸ Velkojat jaetaan ryhmiin yrityssaneerailain 51 §:n mukaisesti. Usein velkojaryhmiä muodostuu 5–6. Pakollisia velkojaryhmiä on kuitenkin vain kaksi. Yhden ryhmän muodostavat vakuusvelkojat. Jos vakuusvelkojen joukossa on yrityskiinnitysvelkojia, muodostetaan näistä oma erillinen ryhmänsä.¹⁷⁹ Muita vakuusvelkojaryhmiä voivat olla panttivelkojat, omistusvakuusvelkojat, takaisin-

¹⁷⁴ Savolainen 2004: 3.

¹⁷⁵ Koulu 1994: 6–8.

¹⁷⁶ Koulu ym. 1999: 144–145.

¹⁷⁷ Koulu 2004: 117.

¹⁷⁸ Koulu ym. 1999: 144–145.

¹⁷⁹ Koulu ym. 2005: 654.

otto-oikeuden omaavat velkojat ja pidätysoikeusvelkojat¹⁸⁰. Toinen pakollinen velkojaryhmä on tavalliset velkojat. Myös tavallisten velkojien ryhmää voidaan pilkkoa. Pääsääntö on, että samaan velkojaryhmään joutuvat sellaiset velkojat, joilla olisi saneerausmenettelyn ulkopuolella samanlainen oikeus maksuun. Muita ryhmiä voivat olla etuoikeutetut velkojat, etuoikeudettomat velkojat ja takasijavelkojat. Huolimatta saatavan tyypistä voidaan sellaiset velkojat, joiden saatava jää alle jonkin tietyn euromäärän laittaa omaan ryhmäänsä niin sanotuksi pienvelkojaryhmäksi.¹⁸¹ Tuomioistuimen määräämästä ryhmäjaosta ei voi valittaa tässä vaiheessa. Ryhmäjäko on mahdollista riitauttaa vasta sitten, kun lopullinen äänestys on tehty ja ohjelmaehdotus sen pohjalta vahvistettu tai hylätty.¹⁸²

Yrityssaneerauslain 18 § sekä 46 § mahdollistavat pienvelkojille oikeuden saada poikkeuksellisesti täyden suorituksen saatavistaan. Tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena siksi, että näin saadaan useita velkojia pois tuottamasta saneerauksen hallinnosta aiheutuvia kustannuksia. Usein saneerausvaihtoehto onkin pienvelkojan ainoa mahdollisuus saada suoritus velasta kokonaisuudessaan. Yleensä pienvelkojien suoritukset maksetaan pois jo saneerausmenettelyn aikana tai viimeistään vahvistamisen jälkeen. Samalla nämä velkojat menettävät äänioikeutensa ja poistuvat saneerausmenettelystä. Pienvelkojen luokitusrajalla on edellä mainitun takia merkitystä.¹⁸³ Mitä suurempi on saneerattava yritys, sitä suurempia saatavia voidaan hyväksyä maksettavaksi pienvelkoina.¹⁸⁴

Itse äänestäminen tapahtuu joko kirjallisesti postiaänestyksenä tai sähköisenä viestinä. Tuomioistuin vahvistaa määräajan, mihin mennessä kaikkien velallisten on toimitettava äänestyslausemansa tuomioistuimeen. Määräaika on preklusiivinen eli sen jälkeen saapuneet äänet jäävät vaille huomiota.¹⁸⁵ Velkoja ei voi kannattaa jotain osaa ehdotuksesta ja vastustaa toista osaa, vaan hänen on otettava kanta ohjelmaehdotukseen kokonaisuudessaan. Kanta ei saa sisältää ehtoja. Jos niitä ilmenee, on äänestyslausema hylättävä. Kiellosta huolimatta saneerausmenettelykäytännössä ilmenee usein ehdollisia lausumia. Vielä tässä vaiheessa yritetään tehdä oikaisuvaatimuksia, riitautuksia tai puuttua ohjelman sisältöön. Harvoin velkoja vetoaa tiettyyn esteperusteeseen ohjelman

¹⁸⁰ Ovaska 1993: 174.

¹⁸¹ Koulu ym. 2005: 654.

¹⁸² Koulu ym. 1999: 145.

¹⁸³ Savolainen 2004: 35.

¹⁸⁴ Lindström 2005: 393.

¹⁸⁵ Koulu ym. 1999: 146–147.

vastustamiseksi.¹⁸⁶ Velkojan halutessa estää saneerausohjelman vahvistaminen, hän voi vedota seuraaviin yrityssaneerlauslain 53 §:n vahvistamisen esteperusteisiin:

- 1) *ohjelman sisältö loukkaa velallisen, velallisyrittäjän tai osakkeenomistajan taikka sivullisen oikeutta tai oikeutettua etua taikka on tämän kannalta kohtuuton;*
- 2) *on perusteltua syytä olettaa, ettei ohjelman toteutumiselle ole edellytyksiä;*
- 3) *ohjelman sisältö ei hyväksymistä vastaan äänestäneen velkojan osalta ole 44 §:n mukainen tai täytä 46 §:ssä tarkoitettua yhdenvertaisuuden vaatimusta;*
- 4) *ohjelman sisältö ei hyväksymistä vastaan äänestäneen vakuusvelkojan osalta täytä 45 §:ssä asetettuja vaatimuksia;*
- 5) *ohjelman hyväksymistä vastaan äänestänyt muu velkoja saattaa todennäköiseksi, että hänelle ohjelman mukaan tuleva suoritus olisi arvoltaan pienempi kuin mitä hän saisi velallisen konkurssissa ilman 32 §:n 2 momentin soveltamista;*
- 6) *ohjelmaan sisältyy velallisyrittäjän, sen liiketoiminnan tai varallisuuden taikka näiden osan luovutus toiminnallisena kokonaisuutena ja ohjelman hyväksymistä vastaan äänestänyt velkoja saattaa todennäköiseksi, että ohjelman mukainen luovutus johtaa tulokseen, joka on taloudellisesti epäedullisempi kuin mitä voitaisiin saavuttaa muulla tavoin.*

Kohdissa kolme ja neljä on viitattu lain pykälisiin 44, 45 ja 46. Nämä sisältävät saneerauksessa käytettäviä velkajärjestelyn keinoja. Velkojan katsoessa häneen kohdistuvien velkajärjestelykeinojen olevan kohtuuttomia tai poikkeavan velkojien yhdenvertaisuusperiaatteista, hän on oikeutettu esittämään vahvistamisen estämiseksi edellä mainitut kohdat kolme tai neljä riippuen, onko velallinen tavallisen vai vakuusvelan velkoja. Yleensä juuri nämä kaksi vahvistamisen esteperustetta ovatkin tulleet käytetyiksi saneerauskäytännössä. Näistä yksittäinen velkoja saa suojaa velkojien enemmistöä vastaan. Nämä esteperusteet ovat väitteenvaraisia eli niitä ei oteta huomioon, ellei kukaan ota asiaa esille. Velkoja menettää oikeutensa väitteen tekemiseen, jos hän jättää äänestämättä, äänestää tyhjää tai kannattaa ohjelmaa. Hänen on siis äänestettävä ohjelmaehdotuksen vahvistamista vastaan.¹⁸⁷ Tästä on olemassa myös tuomioistuimen päätös. Velkoja oli lausunut, että yrityssaneerlauslain 102 § estää

¹⁸⁶ Koulu ym. 2005: 655.

¹⁸⁷ Koulu ym. 2005: 661.

ohjelman vahvistamisen, mutta jättäytynyt kuitenkin äänestämättä lopullisesta saneerausohjelmaehdotuksesta. Tämän vuoksi oikeus katsoi, että velkoja oli menettänyt oikeutensa valittaa käräjäoikeuden päätöksestä.¹⁸⁸ Yksittäiselle velkojalle antaa suojaa myös esteperuste 5. Tämän mukaan velkojan saadessa saneerausmenettelyn avulla huonomman osuuden saatavistaan kuin konkurssimenettelyn tuloksena ohjelmaa ei voitaisi hyväksyä. Koska todistustaakka on tähän perusteeseen vetoavalla, on sen käyttäminen jäänyt harvinaiseksi. On suhteellisen mahdotonta osoittaa, että fiktiivisellä konkurssimenettelyllä velkoja saisi suuremman osan saatavistaan takaisin.¹⁸⁹

Saneerausohjelma voidaan estää myös yrityssaneerauslain 53 §:n toisen momentin mukaisilla kriminaalipoliittisilla perusteilla. Nämä ovat kuitenkin harkinnanvaraisia eli tuomioistuin vahvistaa ohjelman vain, jos vahvistamiselle on olemassa jokin erityinen vastasyys. Velkoja voi yrittää estää saneerauksen aloittamisen seuraavilla esteperusteilla:

- 1) *velallinen tai joku velallisen puolesta on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa tehnyt rikoslain 39 luvun 1-3 tai 6 §:ssä tarkoitetun velallisen rikoksen tai kirjapitorikoksen taikka on syytteessä tai epäiltynä tällaisesta rikoksesta*
- 2) *velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on saneerausmenettelyn kohteena olevassa toiminnassa rikkonut liiketoimintakiellon tai on syytteessä tai epäiltynä tällaisesta rikoksesta; tai*
- 3) *velallinen, velallisyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalainen yhtiömies tai velallisyhteisön johtoon kuuluva henkilö on syyllistynyt tai on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen menettelyyn, jonka perusteella hänet olisi voitu määrätä liiketoimintakieltoon, jos velallinen saneerausmenettelyn aloittamisen sijasta olisi asetettu konkurssiin.*

4.2. Ohjelmaehdotuksen vahvistustavat

Ohjelma voidaan vahvistaa joskus myös ilman äänestysmenettelyä. Yrityssaneerauslain 92 §:n nojalla saneerausohjelma voidaan vahvistaa suoraan ilman äänestystä, jos kolme ehtoa täyttyvät, eikä estettä vahvistamiselle ole. Ehtojen mukaan tuomioistuimelle täyttyy toimittaa saneerausohjelmaehdotus, kaikkien tunnettujen velkojien on annettava

¹⁸⁸ KKO 1995:79.

¹⁸⁹ Koulu ym. 2005: 662.

hyväksyntä asialle sekä lisäksi velallisen on annettava kirjallinen lausuma.¹⁹⁰ Suomen saneeraus käytännössä tällainen niin sanottu nopea vahvistaminen on jäänyt erittäin harvinaiseksi. Tämä johtuu vaatimuksesta kaikkien velkojien yksimielisyydestä.¹⁹¹

Äänestyksen ja siitä tehtävän äänestyselvityksen jälkeen ohjelma voidaan vahvistaa kaikkien velkojien suostumuksella. Tällöin voidaan poiketa saneerauslain säännöksistä, jotka koskevat saneerausvelkojien asemaa. Vaikka kaikki velkojat antaisivat suostumuksensa menettelyn aloittamiselle, sitä ei voida vahvistaa, jos tuomioistuimella on perusteltua syytä olettaa, ettei saneeraukselle ole edellytyksiä. Ohjelmaa ei voida vahvistaa myös silloin, kun se loukkaa velallisen, velallisyhtiön yhtiömiehen tai osakkeenomistajan tai sivullisen oikeutettua etua tai jos se muuten on heidän kannaltaan kohtuuton.¹⁹² Tuomioistuin ei ota viranpuolesta esille edellä mainittujen osapuolten oikeuksien loukkaamista, vaan heidän on itse siihen vedottava saadakseen ohjelman vahvistaminen estetyksi¹⁹³.

Useimmin käytetty saneerausohjelman vahvistamistilanne on vahvistus ryhmäenemmistön nojalla. Tällaisessa vahvistamistapauksessa saneerausohjelman sisältö voi loukata suostumuksen antaneen velkojan oikeutta lain velkojien asemaa koskevien säännöksiä osalta.¹⁹⁴ Yrityssaneerauslain 52 §:n mukaan ryhmäenemmistö toteutuu, kun kussakin velkojaryhmässä yli puolet äänestäneistä velkojista puoltavat ohjelmaa ja näiden yhteenlasketut velkasaatavat edustavat yli puolta ryhmässä äänestäneiden velkojien kokonaissaatavien määrästä.¹⁹⁵

Oikeuskirjallisuus on ollut ristiriitainen koskien äänestystulosta tapauksessa, joissa joku velkoja tai velkojaryhmä jättää äänestämättä. Koulun teoksessa mainitaan, että ”*Jos kukaan ei ryhmässä äänestä, ryhmän katsotaan hylänneen ehdotuksen.*”¹⁹⁶ Vastaavasti Koskelon teoksessa lausutaan, että ”*Jos tietystä äänivaltaisesta velkojaryhmästä kukaan ei anna äänestyslausemaa, tämä koskee vastaavasti koko ryhmää: ohjelmaehdotus voidaan vahvistaa YSL 51 §:n nojalla, vaikka tietyn ryhmän osalta ei koko ryhmän passiivisuuden vuoksi ole syntynyt sen enempää myönteistä kuin kielteistäkään*

¹⁹⁰ Pinomaa 2001: 120.

¹⁹¹ Koulun ym. 2005: 656.

¹⁹² Ovaska 1993: 189.

¹⁹³ Pinomaa 2001: 121.

¹⁹⁴ Pinomaa 2001: 121.

¹⁹⁵ Koulun ym. 2005: 660.

¹⁹⁶ Koulun 1995: 203.

äänestystulosta.”¹⁹⁷ Korkein oikeus on ennakkotapauksessa ratkaissut asian niin, että äänestämättä jättäminen on sama kuin äänestäisi saneerausmenettelyn puolesta¹⁹⁸.

Yrityssaneerauslain 54 §:n mukaan yrityssaneerausohjelma voidaan vahvistaa poiketen velkojien autonomian periaatteesta. Tämä perustuu sille, että tuomioistuimen katsotaan olevan velkojia pätevämpi arvioimaan sitä, onko edellytyksiä saada velallisyrittäjän talous saneerausohjelman avulla kuntoon.¹⁹⁹ Pakkovahvistustilanteessa tuomioistuimen tulee varmistua siitä, että yritys on elinkelpoinen ja saneeraukselle on lupaava onnistumisennuste. Tällaisen saneerauksen tulee olla kohtuullinen ja perusteltu.²⁰⁰ Pakkovahvistaminen on sitä epätodennäköisempää, mitä isompi osa velkojista äänestää ohjelman vahvistamista vastaan²⁰¹. Pakkovahvistamista on kuitenkin erikseen vaadittava. Vaateen voi esittää selvittäjä, mahdollisen kilpailevan ohjelmaehdotuksen laatinut tai velallinen itse.²⁰²

Mikäli tuomioistuin päättää vahvistaa saneerausohjelman käyttäen 54 §:n mukaista niin sanottua pakkovahvistamismenetelmää, tarvitsee viiden eri edellytyksen olla voimassa. Vahvistamiselle ei saa olla lain edellä luetellun 53 §:n mukaista vahvistamisen estettä. Yhden velkojaryhmän enemmistön on täytynyt äänestää ohjelman puolesta ja kaikkiaan hyväksyty-ääniä on antanut sellainen osa velkojista, joka edustaa vähintään 20 % kokonaisvelkasummasta. Kukaan velkojista ei saa saada parempaa etua, kuin mitä hänen saatavansa on. Velallisyrittäjän pystyessä suorittamaan velkojiaan yli lain määrittelemän minimitason, täytyy suoritusten jakautua kohtuullisesti eri velkojaryhmien välillä. Viimeinen ehto tarkoittaa käytännössä sitä, että jos tavalliset saneerausvelkojaryhmät eivät saa täyttä suoritusta veloistaan, ei takasijavelkojalle tule ollenkaan suoritusta elleivät tavallisten velkojien ryhmät sitä salli.²⁰³

Tuomioistuin ei kuitenkaan voi vahvistaa ohjelmaehdotusta velkojien suostumuksesta huolimatta, jos yksikin saneerauslain 55 §:n mukaisista perusteista toteutuu. Vahvistamista ei voida sallia, jos saneerausohjelma ei täytä lain sille osoittamia vaatimuksia sen selvitysten ja toimenpidejärjestelyjen osalta. Vahvistamatta on jätettävä myös silloin, kun ohjelmaehdotuksen käsittelyä koskevia menettelysäännöksiä ei ole

¹⁹⁷ Koskelo 1994: 320.

¹⁹⁸ KKO:2005:94.

¹⁹⁹ Koulum 1995: 302–303.

²⁰⁰ Koulum ym. 2005: 664–666.

²⁰¹ Koulum 1995: 302–303.

²⁰² Pinomaa 2001: 122.

²⁰³ Ovaska 1993: 190–191.

noudatettu ja tästä aiheutuvasta laiminlyönnistä katsotaan olevan vaikutusta käsittelyn tulokseen. Jos esimerkiksi on tapahtunut tiedoksiantovirhe ja kaikki velkojat eivät ole saaneet tilaisuutta äänestää ohjelmaehdotuksesta, katsotaan tämän ehdon täyttyvän. Ohjelma on jätettävä vahvistamatta myös silloin, kun ehdotusta laadittaessa tai käsiteltäessä on menetelty lain vastaisesti tai sopimattomasti. Tästä esimerkkinä voisi olla tilanne, jossa velkojaa on painostettu hyväksymään ohjelma.²⁰⁴

Saneerausmenettely päättyy aina tuomioistuimen vahvistusharkinnan antaman päätöksen jälkeen oli päätös sitten vahvistaminen tai sen hylkääminen. Kun päätös yrityssaneerausohjelman vahvistamisesta hyväksytään, väistyvät velallista koskevat maksu- ja perintäkiellot. Velallinen noudattaa tästä eteenpäin ohjelman mukaista velkajärjestelyä. Jos päätös vahvistamisesta hylätään, on yrityssaneeraus epäonnistunut ja velkojayritykset voivat vapaasti periä velkojaan takaisin.²⁰⁵

4.3. Ohjelman toteutuminen

Saneerausmenettely lakkaa ohjelmaehdotuksen tultua vahvistetuksi. Samalla myös siihen liittyvät kiellot menettävät merkityksensä.²⁰⁶ Velallinen on nyt myös oikeutettu ottamaan uutta velkaa ja tekemään erilaisia maksuja²⁰⁷. Ellei selvittäjä ole tuntenut velan olemassa oloa tai ohjelmasta muuta johdu, tuntemattomat saneerausvelat lakkaavat. Selvittäjän tulee antaa vahvistamispäätös tiedoksi asianosaisille, jotta nämä tietävät saneerattavan yrityksen uuden oikeustilan.²⁰⁸

Ohjelman toteutumisvaihe seuraa automaattisesti ohjelman vahvistamista. Tämä näkyy velkojayrityksille maksuohjelmassa sovittujen suoritusten kertymisenä. Tätä vaihetta ei enää lueta saneerausmenettelyyn kuuluvaksi vaikka se tosiasiaassa on sen tärkein vaihe. Vaihe kestää usein useita vuosia.²⁰⁹ Velallisen on oma-aloitteisesti huolehdittava ohjelman mukaisista maksuista velkojille. Yrityssaneerailain 61 §:n mukaan yrityssaneerauksen toteutumista valvomaan voidaan määrätä valvoja. Valvojan tehtävänä on tiedottaa sekä velallista että velkojaa ohjelman toteutumisesta.²¹⁰

²⁰⁴ Pinomaa 2001: 126–127.

²⁰⁵ Koulu 2004: 117.

²⁰⁶ Koulu ym. 2005: 671.

²⁰⁷ Koulu 2004: 139.

²⁰⁸ Koulu ym. 2005: 672.

²⁰⁹ Koulu 2004: 118.

²¹⁰ Koulu ym. 2005: 675–677.

Selonteko on annettava määräajoin. Jos määräaika ei ole vahvistettu saneerausohjelmassa tai oikeuden päätöksessä, on se annettava kuuden kuukauden välein.²¹¹ Velallisen velvollisuuksiin taas kuuluu antaa tietoja valvojalle ja velkojatoimikunnalle koko ohjelman toteuttamisen ajalta. Jos erillistä valvojaa ei määrätä, jää velkojen suoritusten toteutumisen seuranta kunkin velkojan huolehdittavaksi. Valvojan määräämisestä on laissa rajoituksia. Päätös valvojan asettamisesta on tehtävä jo ohjelmaehdotusta vahvistettaessa. Sen määräämistä voi anoa velkojatoimikunta tai sellainen joukko velkojia, joilla olisi ollut oikeus tehdä ehdotus saneerausohjelmaksi. Myös velkojatoimikunta voi toimia pidennetyllä toimikaudella saneerauksen valvojana. Näin menetellään kuitenkin vain erittäin suurissa saneerausmenettelyissä.²¹²

Saneerausmenettely voi onnistua jopa niin hyvin, että velkojille syntyy oikeus lisäsuorituksiin eli velkojat saavat maksuohjelmassa määrätyn saatavan lisäksi ylimääräisiä suorituksia velalliselta.²¹³ Velkojan halutessa lisäsuorituksia velallisyrittäkseltä on hänen tarkistettava ensin saneerausohjelmasta, onko kyseistä etuutta otettu siellä huomioon. Ennakoitu määrä on voitu ilmoittaa euromääräisenä tai suhteellisena osuutena liikevaihdosta.²¹⁴ Jos ohjelmassa mainitaan ennakoitu toteutusaikana syntynyt voitto ja saneerausmenettelyn aikana tähän tulokseen ylletään, kaikki sen ylimenevä voitto jaetaan velkojille kokonaisuudessaan. Ellei ohjelmassa ole huomioitu lisäsuorituksia voi velkoja yrityssaneerain 63 §:n mukaisesti vaatia lisäsuoritusten jakamista. Tässä tapauksessa koko odotusten ylittävää voittoa ei jaeta, vaan velallisyrittäkselle jätetään määrä, joka toiminnan jatkamisedellytysten turvaamiseksi kohtuudella voidaan edellyttää. Jotta lisäsuorituksia voidaan vaatia ilman ohjelmassa olevaa merkintää niistä, on kolmen eri ehdon täytyttävä. Ensinnäkin ennakoitua suuremman voiton on oltava huomattava. Toiseksi sen on tullut syntyä saneerausohjelman toteuttamisen aikana. Kolmas vaatimus on, että sen on syntynyt velallisen toiminnan tuloksena.²¹⁵

Yrityssaneerainlaki ei säädä erityistä aikaa, jonka aikana lisäsuoritusvaatimuksia voidaan esittää. Jos oletetaan velkojan voivan hakea lisäsuoritusta saneerausohjelman ollessa voimassa voitolliselta tilikaudelta, voisi velallisyrittäksen olettaa tekevän sitä koskevan palautuskanteen seuraavan tappiollisen tilikauden jälkeen. Tämän hankalaksi

²¹¹ Ovaska 1993: 209.

²¹² Koulu ym. 2005: 675–678.

²¹³ Koulu ym. 2005: 681.

²¹⁴ Koulu ym. 1999: 169.

²¹⁵ Kiema 2001.

osoittautuvan oletaman perusteella voidaan olettaa, että velkojan ohjelman aikana tekemä lisäsuoritusvaatimus on hylättävä eli vasta ohjelman päätyttyä tehty lisäsuoritusvaatimus voi olla asianmukainen. Velkojan tekemä vaatimus lisäsuorituksesta koituu vain sitä hakeneen velkojan hyväksi. Vaatimuksen enimmäismäärän tulee rajoittua velkojan alkuperäisen saatavan suuruuteen. Oikeustoimesta päätettäessä kuullaan velallisyhtiön lisäksi vain selvittäjää tai valvojaa. Valvojan tehtäviin kuuluu antaa loppuselonteko velallisyhtiön päätyneestä saneerausohjelmasta, joten toiset velkojat saavat sitä kautta tiedon lisäsuoritusvaatimuksesta. Näillä on myös oikeus yhtyä lisäsuoritusvaatimukseen. Myös valvoja voi tehdä samanlaisen vaatimuksen ja siinä tapauksessa se johtaa automaattisesti jokaisen velkojan lisäsuorituksen saantiin. Tuomioistuimet ovat päättäneet lisäsuoritusvaateista verrattain vähän.²¹⁶ Tällöin hakijana on ollut yksittäinen velkoja.²¹⁷ Tästä voidaan päätellä, että velallisyhtiö ja velkojатаhot ovat keskenään päättäneet voiton jakamisesta turvautumatta tuomioistuinkäsittelyyn. Tätä puoltaa se, että laki on tältä osin epämääräinen ja kumpikaan osapuoli ei voi varmasti tietää voittavansa oikeudenistunnossa.²¹⁸

4.4. Velkojan oikeus valittaa ohjelmaehdotuksen vahvistamisesta ja ohjelman muuttaminen

Sekä myönteisestä että kielteisestä ohjelmaehdotuksen vahvistamispäätöksestä voidaan valittaa. Valitus voi perustua virheellisesti muodostettuihin velkojaryhmiin, äänestyksessä tapahtuneeseen virheeseen tai äänen virheelliseen laskemiseen. Valitusperusteesta käy myös laissa säädetyn esteperusteen olemassaolo. Ellei velkoja ole äänestänyt vahvistamista vastaan, menettää hän valitusoikeutensa. Saneerausmenettelyn ohjelman vahvistaminen perustuu kertayrittämiselle. Jos ohjelmaa ei vahvisteta, sitä ei voi palauttaa korjattavaksi ja laadittavaksi uudelleen. Hovioikeus voi kuitenkin vahvistaa ohjelman suoraan, ilman että sitä välissä muutetaan.²¹⁹

Ohjelmassa ilmenevät kirjoitus- ja laskuvirheet sekä muut selvän asian virheet korjataan sen jälkeen, kun asianosaisia on kuultu. Erillistä suostumusta ei tarvita. Velan merkintävirheenä oikaistaan tapaukset, joissa alennetaan velkasummaa tai sen korkoa.

²¹⁶ Kiema 2001.

²¹⁷ Koulu ym. 2005: 681–682.

²¹⁸ Kiema 2001.

²¹⁹ Koulu ym. 1999: 158–159.

Asiavirheiden korjaamiseen vaaditaan suostumus niiltä, joiden asemaan korjaus vaikuttaa. Näitä ovat velkasumman korottaminen tai velkojan saatavan kokonainen puuttuminen ohjelmasta. Mikäli ohjelmaan otetaan mukaan sellainen uusi velkoja, joka on tullut saneerausvelalliseksi takaisinsaannin perusteella, ei muilta ohjelmavelkojilta suostumusta tarvita. Kyseisen velkojan siirtyminenhän menettelynaikaisesta velkojasta saneerausvelkojaksi parantaa ohjelmavelkojien asemaa.²²⁰ Saneerauskäytännössä ilmenneitä vähäisiä virheitä ei aina ryhdytä ohjelmaan korjaamaan, vaan velallinen suorittaa nämä ohjelman ristiriidasta huolimatta oikean määräisinä²²¹.

4.5. Ohjelman toteutumisen epäonnistuminen

Tuomioistuin voi velkojan vaatimuksesta määrätä velkajärjestelyn raukeamaan yhden velkojan kohdalla sellaisessa tapauksessa, jossa velallinen on olennaisella tavalla laiminlyönyt suoritusvelvollisuuttaan kyseessä olevalle velkojalle eikä ole korjannut käyttäytymistään annetun kohtuullisen lisääjan kuluessa.²²² Velallisyrittöksen rikkoessa varojenjakokieltoa voi valvoja tai velkoja itse oman saatavansa osalta tehdä vaatimuksen velkajärjestelyn raukeamisesta niiden velkojien kohdalla, joiden oikeutta on loukattu. Velkajärjestelyä ei kuitenkaan ole tarpeellista ja kohtuullista tuomita raukeamaan, jos kiellon vastaisesti jaetut varat on palautettu.²²³ Jotta velallinen ja velkoja eivät voisi sopia suorituksen maksamatta jättämisestä velkajärjestelyn raukeamisen toivossa, on lain 64 §:ssä määrättyä väärinkäytösten varalta. Tämä kieltää velkajärjestelyn raukeamisen väärinkäyttötapauksissa.²²⁴

Ohjelman raukeaminen eroaa velkajärjestelyn raukeamisesta ja siitä säädetään yrityssaneerauslain 65 §:ssä. Pykälän mukaan ohjelma raukeaa, jos ohjelman vahvistamisen jälkeen ilmaantuu vahvistamisen estäneitä seikkoja ja nämä seikat olivat jo silloin tiedossa.²²⁵ Jos on olemassa joku erityinen syy, esimerkiksi pitkälle edennyt ohjelman toteutus, ei tuomioistuimen ole välttämätöntä määrätä ohjelmaa raukeamaan. Raukeamisperuste on myös silloin, kun velallisen katsotaan suosivan jotain velkojaa samalla, kun hän rikkoo ohjelmaa eikä rikkomus ole vähäinen. Esimerkkinä tästä on jollekin velkojalle suunnatut suoritukset, jotka ylittävät maksuohjelman mukaiset

²²⁰ Koulu ym. 2005: 679–681.

²²¹ Pinomaa 2001: 135.

²²² Kavanterä & Heiskanen 1993: 112–113.

²²³ Ovaska 1993: 211.

²²⁴ Koskelo 1994: 340.

²²⁵ Koulu 1998: 170.

velvoitteet.²²⁶ Jos ohjelma raukeaa, raukeaa automaattisesti myös velkajärjestely. Ohjelman raukeaminen vaikuttaa kaikkiin velkoihin.²²⁷

Yrityssaneerauslain 79 §:ssä säädetään, että ennen kuin velkajärjestelyn tai ohjelman raukeamisesta päätetään, on tuomioistuimen varattava velalliselle, valvojalle sekä merkittävälle velkojille mahdollisuus antaa kirjallinen lausuma tai oikeus osallistua suulliseen istuntoon. Velalliselle, valvojalle ja ainakin suurimmille velkojille on viipymättä ilmoitettava velkajärjestelyn raukeamisesta.²²⁸

Velkasuhteiden kannalta katsottuna molemmat raukeamiset saavat aikaan saman tuloksen. Velkasuhteet palautuvat ennalleen sellaisiksi, mitä ne olivat ennen saneerauksen aloittamista. Velan pääoma palautuu alkuperäiseksi ja korko- ja muut ehdot elpyvät myös.²²⁹ Viivästyskorkoa velallisen ei kuitenkaan tarvitse maksaa velkajärjestelyn voimassaoloajalta ellei tuomioistuin sitä erityisestä syystä toisin määrää²³⁰. Velallisen laiminlyödessä ohjelmaan määritellyt maksut voi velkoja hakea saatavansa suoraan ulosottoa. Vahvistettu yrityssaneerausohjelma käy ulosotto-perusteesta. Myös konkurssiin hakeminen on mahdollista, mikäli velallinen ei saa maksujaan suoritettua.²³¹

Ohjelman vahvistamisen jälkeen velallisyritys voidaan hakea normaalisti konkurssiin. Velallisyrittäjän lisäksi sitä voi hakea myös velkoja, jolloin perusteena voi olla saneerausohjelman mukaisen saamisen tai saneerausmenettelyn jälkeen tulleen saatavan laiminlyönti.²³² Saatavaa on kuitenkin ensin karhuttava konkurssiuhkan kera. Tällainen niin sanottu jälkikonkurssi toimii samoin säännöksiin kuin normaali konkurssi.²³³ Jos velallisyritys asetetaan konkurssiin sekä saneerausohjelma, että sen velkajärjestelyosa raukeavat. Tämän jälkeen velkojan tulee itse valvoa alkuperäinen saatavansa velallisyrittäjän konkurssissa.²³⁴ Jälkikonkurssissa siis velkojan saatava palautuu sellaiseksi, mitä se oli ennen maksuohjelmaan muuttamista.²³⁵ Yrityssaneerauksen vahvistetut maksuohjelmat käyvät siltään ulosotto-perusteesta ja jokaisella maksu-

²²⁶ Koulu ym. 2005: 684.

²²⁷ Koulu 1998: 170.

²²⁸ Pinomaa 2001: 139–140.

²²⁹ Koulu 1998: 170.

²³⁰ Koulu 1998: 210.

²³¹ Koulu 2004: 138–139.

²³² Koskelo 1994: 342.

²³³ Koulu ym. 2005: 686.

²³⁴ Lindström 2005: 399.

²³⁵ Koulu ym. 2005: 686.

ohjelman maksuerällä on viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentumisaika alkaa tuomioistuimen päätöksestä maksuohjelman raukeamisesta.²³⁶

Jälkikonkurssissa saneerausvelallisella tai konkurssia hakeneella velkojalla on mahdollisuus anoa niin sanottua pysyttämisetua. Sen edellytyksenä on jo pitkälle edennyt ohjelman mukainen toteutus. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjelma ei raukea vaan sekä ohjelmalla toteutettu velkajärjestely, että ohjelman muut vaikutukset pysytetään voimassa. Velallinen lukee hyväkseen jo toimitetun velkajärjestelyn.²³⁷

Jos käy ilmi, että joku on tehnyt perusteettoman yrityssaneeraushakemuksen ja tästä on aiheutunut vahinkoa velalliselle ja velkojalle, on hän velvollinen korvaamaan vahingon siitä kärsineille osapuolille. Vahingonkorvausvelvollisuuteen vaaditaan tahallisuutta tai tuottamusta. Lievääkin tuottamusta pidetään tässä tapauksessa riittävänä. Velkojatoimikunta ja selvittäjä ovat vahingonkorvausvelvollisia tekemistään virheistä ja laiminlyönneistä. Korvauksia voivat saada velallinen, velkoja, takaaja tai vakuuden asettaja.²³⁸

²³⁶ Lindström 2005: 399.

²³⁷ Koulu ym. 2005: 687.

²³⁸ Ovaska 1993: 217.

5. TUTKIMUSAINEISTO

Oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain (945/84) nojalla voidaan saneerausoireudenkäynnin oikeudenkäyntiasiakirjoja määrätä salassa pidettäväksi. Tuomioistuin voi kuitenkin tämän estämättä antaa luvan tietojen saamiseen tieteellistä tutkimusta varten yrityssaneerailain 100 §:n nojalla. Tietojen salassapito-velvollisuuden vuoksi tässä tutkimusosassa ei mainita saneerattavia yrityksiä eikä velkojia nimeltä. Aineiston vähäisyyden vuoksi saneerattavia yrityksiä ei luokitella toimialoittain.

Tutkimus perustuu Oulun käräjäoikeuden vuosina 2001–2005 arkistoituihin yrityssaneerausmenettelyyn hakeutuneiden yritysten tietoihin. Näiden viiden vuoden aikana Oulun käräjäoikeuteen toimitettiin 63 yrityssaneeraushakemusta. Näistä 27 (43 %) johti maksuohjelman vahvistamiseen.

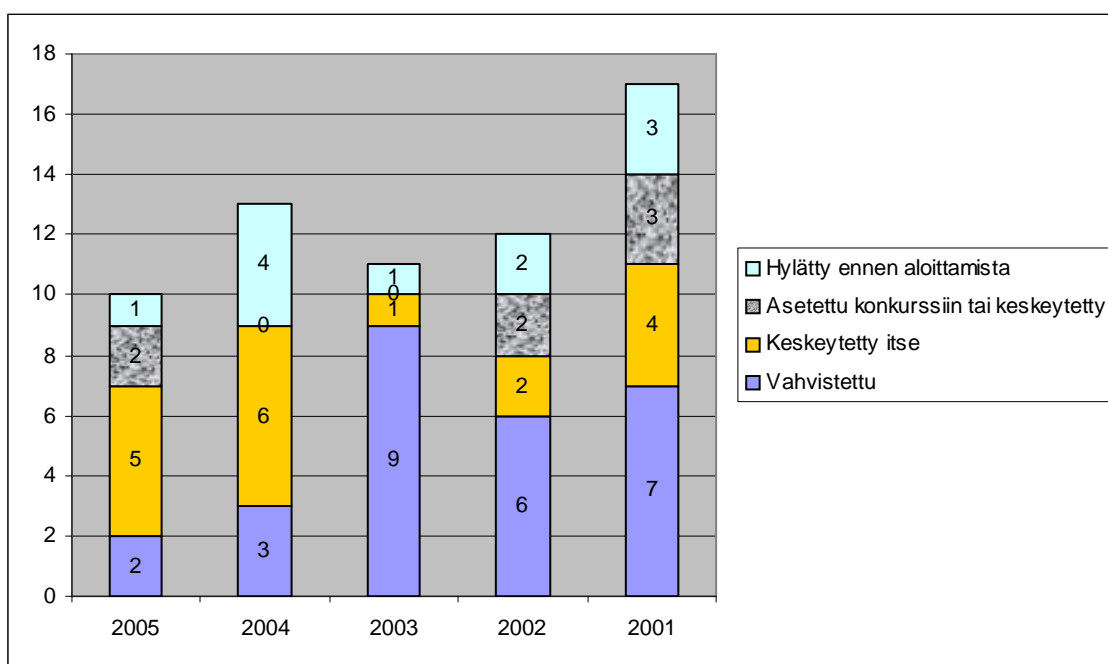
5.1. Hakemuksen vireille asettaminen

Hakijana oli aina velallisyritys. Vain viidessä (8 %) tapauksessa kaikista hakemuksista siihen oli yhtynyt yksi tai useampi hakijavelkoja. 63:sta vireille laitetusta hakemuksesta lähes puolta edelsi konkurssihakemus. Tämä jakautui niin, että 36:sta hylätyistä tai keskeyttäneistä saneeraushakemuksen jättäneistä yrityksistä 21:ä (58 %) edelsi velkojan tekemä konkurssihakemus. Vahvistetuissa saneerausmenettelyissä kymmentä (37 %) saneeraushakemusta edelsi konkurssihakemus. Tästä voi päätellä, että yritykset olivat syvästi velkaantuneita ennen saneerausmenettelyyn hakeutumistaan ja saneerausmenettelyllä haluttiin välttää konkurssiin asettaminen.

Velallisyritys peruutti itse hakemuksen 18:ssa (29 %) tapauksista. Tähän luetaan mukaan tapaukset, joissa velallinen ei määräajassa toimittanut tuomioistuimelle uutta saneerausohjelmaehdotusta tai antanut lausumaa sekä tapaus, jossa yrityksen toiminta oli lakkautettu. Menettelyyn hakeneista yrityksistä 11 (17 %) hylättiin jo aloittamis-
harkinnassa.

Taulukko 1. Yrityssaneerausmenettelyt vuosina 2001–2005.

	2005	2004	2003	2002	2001	Yhteensä
Vireille asetettu	10	13	11	12	17	63
Vahvistettu	2	3	9	6	7	27
Keskeytetty itse	5	6	1	2	4	18
Asetettu konkurssiin tai keskeytetty	2	0	0	2	3	7
Hylätty ennen aloittamista	1	4	1	2	3	11

Kuvio 2. Yrityssaneerausmenettelyt vuosina 2001–2005.

5.2. Aloittamisen hylkäämisperusteet

Syynä hylkäykseen heti saneerausmenettelyn alkuvaiheessa oli useimmiten yritys- saneerauslain 7 §:n mukaiset kohdat 1 ja 5 yhdessä. Ensimmäisen kohdan mukaan velallinen on maksukyvytön, eikä sitä todennäköisesti ole mahdollista poistaa saneerausmenettelyn keinoin. Viides kohta hylkäysperusteena tarkoittaa, että on perusteita epäillä, ettei saneerausohjelman aikaansaamiselle ole edellytyksiä. Näillä kahdella perusteella hylättiin 4 hakemusta. Tähän sisältyy yksi tapaus, jossa lisäksi yhtiön johtoon kuulunutta henkilöä epäiltiin rikoslain 39 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua

velallisen rikoksesta. Yksi yritys hylättiin saneerausmenettelystä pelkästään 7 § kohdan 1 mukaan. Yhdessä tapauksessa katsottiin hakemuksen jätetyn perintätoimien estämistarkoituksessa eli 7 §:n 4-kohdan mukaan.

Eräässä tapauksessa todettiin saneerauksen estämiselle olevan useampia syitä. Näitä olivat 7 §:n 1 ja 5 kohtien lisäksi saman pykälän 2- ja 3-kohdat. Toisen kohdan mukaan on todennäköistä, että velallisen varat eivät riitä saneerausmenettelystä aiheutuvien kustannuksien kattamiseen, eikä kukaan muu ole sitoutunut vastaamaan niistä. Kolmas esteperuste määrittelee, että on todennäköistä, että velallinen ei kykene maksamaan menettelyn alkamisen jälkeen syntyneitä velkoja. Näiden lisäksi oli vielä 18 §:n kohdan 2 mukainen este eli yrityksen olisi pitänyt maksaa ennen menettelyä kertyneet työntekijöiden lomapalkat ja –korvaukset. Yksi hakemus hylättiin aatteellisena yhdistyksenä, koska se ei kuulu saneerausmenettelylain piiriin. Kolmen yrityksen hylkäysperusteista ei ollut saatavilla tietoa.

5.3. Velkojaryhmät ja maksuohjelma

Äänioikeutetut velkojaryhmät oli jaettu yhdestä viiteen ryhmään. Keskimäärin yrityssaneeraustapauksessa oli 2,68 velkojaryhmää. Vakuusvelat jaettiin yhdestä kolmeen ryhmään ja niitä oli keskimäärin niitä 1,68. Vakuusvelkojia oli nollassa yhdeksään menettelyssä. Tämän keskiarvo oli 2,84. Pienvelkojia oli yhdeksässä (33 %) vahvistetussa menettelyssä. Minimissään pienvelkojia oli yksi ja suurimmillaan 18 yhdessä menettelyssä. Keskiarvoksi tuli 7,57 pienvelkojaa. Pienimmillään pienvelkoja maksettiin pois yhteensä 47 euroa ja maksimissaan poismaksettu yhteissumma teki 20 007,68 euroa. Keskiarvosumma poismaksetuista pienveloista oli 3 345,81 euroa. Pienvelkojien summaraja vaihteli 100 eurosta 2 522,82 euroon. Velkojatoimikunta valittiin vain yhteen vahvistettuun saneerausmenettelyyn.

Lyhyin vakuusvelkojia koskeva maksuohjelma laadittiin neljälle vuodelle ja kolmelle kuukaudelle. Pisimmillään vakuusvelkojen ohjelma saattoi kestää 12 vuotta. Keskimääräinen takaisinmaksuaika oli 7 vuotta. Tavallista saneerausvelkaa koskeva maksuohjelma oli lyhyimmillään 3 vuotta 6 kuukautta ja pisimmillään 10 vuotta. Tavallisten velkojen maksuohjelma keskimäärin oli 6 vuotta 3 kuukautta. On huomattavaa, että monessa ohjelmassa velkoja jäi tämänkin jälkeen ja niitä maksettiin ohjelman päättymisen jälkeen normaalisti pois. Osa vakuusvelkojien uusista koroista oli sidottu kuuden tai kahdentoista kuukauden euriboriin tai heliboriin lisättyinä 1–3

prosenttiyksiköllä. Osa taas oli kiinteällä korolla ja se vaihteli 3–5 prosentin välillä. Alkuperäisiä korkoprosentteja ei ohjelmissa mainittu. Kahdessa menettelyssä tavallisia saneerausvelkoja ei leikattu ollenkaan. Loppuja saneerausvelkoja leikattiin 30–95 % alkuperäisestä saatavasta. Useassa maksuohjelmassa otettiin huomioon lisäsuoritusten maksaminen tuottoisissa yrityssaneeraustilanteissa. Vain yhdessä saneerausohjelmassa tavalliselle saneerausvelalle maksettiin korkoa.

5.4. Äänestysmenettely

Äänestysmenettelyyn asti pääsi kaiken kaikkiaan 24 (38 %) hakemuksen jättäneistä yrityksistä. Näistä jokaisen yrityksen ohjelmaehdotus vahvistettiin. Tämä kertoo sen, että saneerauksen kannalta heikoimmat yritykset karsiutuvat jo aiemmassa vaiheessa saneerausmenettelystä. Kaksi ohjelmaehdotusta vahvistettiin ilman äänestysmenettelyä, koska enemmistö velkojista oli menettelyn kannalla. Enemmistöpäätöksellä vahvistettiin 18 (67 %) kaikista vahvistetuista menettelyistä. Pakkovahvistamiseen päädyttiin 4 tapauksessa (15 %) vahvistetuista tapauksista. Kahdesta vahvistamistapauksesta ei ollut saatavilla äänestys selvitystä ja ne eivät ole mukana enemmistö- eikä pakkovahvistamislukuissa.

Vakuusvelkojista ohjelman vahvistamisesta äänestämiseen osallistui yhteensä 79 %. Ohjelman puolesta äänestivät 59 % ja 20 % äänestivät vastaan. Äänestämättä jätti 21 %. Tavallisista velkojista aktiivisia olivat 39 %. Puolesta äänestivät 33 % ja vastaan 6 %. Jopa 61 % tavallisista saneerausvelkojista jätti äänestämättä.

Kuvio 3. Vakuusvelkojien äänestyskäyttäytyminen.

Kuvio 3. Tavallisten velkojen äänestyskäyttäytyminen.

5.5. Yhteenvetoa tutkimuksesta

Yrityssaneerauslaki ja tuomioistuinkäytäntö eivät ole luoneet virallista hakemuskaavaketta tai ohjelmaehdotusta yrityssaneeraukselle. Tämä oli huomattavissa tutkimastani tutkimusaineistosta. Jokainen yritystapaus oli omanlaisensa. Aineiston määrä vaihteli muutaman kymmenen sivun paksuisesta paperipinosta muutaman sadan sivun paksuiseen pinoon. Merkitystä yrityssaneerausohjelman vahvistamiseen tai vahvistamisesta jättämiseen ei ollut havaittavissa aineiston laajuuden perusteella.

Aineistoa läpikäydessäni havaitsin selvittäjän ammattitaidon ja kokemuksen vaikuttavan ratkaisevalla tavalla saneerauksen etenemiseen. Usein selvittäjä vaati saneerausmenettelyn keskeyttämistä ja velallisyritys yhtiä siihen. Oletan selvittäjän niin sanotusti puhuneen järkeä yrittäjälle yrityssaneerausmenettelyn onnistumisen mahdottomuudesta. Yrityssaneerausasioihin perehtyneestä selvittäjästä on hyötyä kaikille saneerauksen menettelyosaisille. Mitä varhaisemmassa vaiheessa saneerausmenettely keskeytetään, sitä pienemmäksi menettelynaikaiset kustannukset jäävät.

Oulun käräjäoikeuden yrityssaneerausaineiston perusteella tehdyn tutkimuksen perusteella voidaan katsoa velkojilla olevan mahdollisuus vaikuttaa yrityssaneerausmenettelyn ohjelmaehdotuksen vahvistamiseen. Mitä useampi velkoja antoi kielteisen lausunnon jo aloittamisharkinnan aikana, sitä varmemmin tuomioistuin hylkäsi saneerausmenettelyn jatkamisen jo silloin. Toisaalta aina merkittävänsä velkojen tuki ei aina vakuuttanut tuomioistuinta yrityssaneerausmenettelyn kannattavuudesta.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Yrityssaneerauslaki tuli voimaan sopivasti vuonna 1993 vaihtoehdoksi enenevälle määrälle konkurssseja. Laki saatiin aikaan kansainvälisestäkin ajatellen nopeasti. Kiireellisestä voimaansaattamisesta johtuen lain syvyydestä eli sen hienosäädöstä jouduttiin luopumaan ja siirtämään niistä päättäminen tulevaisuuteen.²³⁹ Vuonna 1998 siihen saatiin vihdoin tehtyä osittaisuudistuksen (794/98) myötä lukuisia pieniä muutoksia. Muun muassa saneerausorganisaation työnjakoa selkeytettiin ja menettelyaikaisten velkojen asemaa muutettiin.²⁴⁰ Tuomioistuimet ovat luoneet käytäntöä lain puutteellisille kohdille. Lain soveltaminen on tuonut mukanaan kokemusta menestyksekkäästä yrityssaneerausmenettelystä, mutta se on tuonut myös epäonnistumisia. Laki on saanut osakseen kiitosta, kritiikkiä ja muutospaineita. Sen koetaan parantavan velkojan asemaa, mutta sen ei katsota tekevän sitä riittävässä määrin. Juuri velkojan aseman parantaminen on yksi merkittävin tavoite lain tarkastustyössä.²⁴¹ Oikeusministeriö onkin koonnut yrityssaneeraustyöryhmän ja ryhmä on saanut aikaan Yrityssaneerausta koskevan lainsäädännön tarkastaminen –nimisen mietinnön.²⁴² Tämän mietinnön pohjalta on vireillä hallituksen esitys eduskunnalle uudistettavasta yrityssaneerauslaista.²⁴³

Tilastotiedoista ilmenee, että konkurssseja laitetaan vireille kymmenkertainen määrä yrityssaneerauksiin verrattuna. Saneerattavat yritykset ovat kuitenkin enimmäkseen isoja ja tämän vuoksi niiden määrä on merkittävämpi ajatellen velkojia ja yhteiskuntaa.²⁴⁴ Tutkimuksen mukaan velkojat saavat mediaanitapauksessa kaksi kolmasosaa veloistaan takaisin saneerausmenettelyn avulla. Koska vakuusvelat maksetaan kokonaisuudessaan, jää tavallisten velkojen takaisinmaksuosuudeksi alle puolet.²⁴⁵ Tämä on kuitenkin laskennallisesti parempi vaihtoehto kuin konkurssi. Siinä velkoja saa saataavistaan takaisin noin kymmenesosan siitä, mitä se yrityssaneeraustapauksessa olisi.²⁴⁶ Voidaan kuitenkin todeta, että saneerausmenettelykään ei ole varma keino saada yritystä takaisin jaloilleen. Se on pitkän tähtäimen prosessi ja vasta vuosien kuluttua voidaan arvioida sen onnistumista. Vasta ensimmäisen taloudellisen taantumien tai jonkin muun vastoinkäymisen aikana koetaan

²³⁹ Koulu 1996.

²⁴⁰ Koulu ym. 1999: 87.

²⁴¹ Hämäläinen 2004: 2.

²⁴² Yrityssaneeraustyöryhmä 2006.

²⁴³ HE 152/2006.

²⁴⁴ Tilastokeskus 2006: Konkursstitilasto.

²⁴⁵ Savolainen 2004: 32.

²⁴⁶ Koulu 2004: 32.

todellinen testi.²⁴⁷ Jopa 40 % saneerattavista yrityksistä lopettaa toimintansa ennen saneerausohjelman päättymistä. Suuri prosenttiosuus kertoo lain toimimattomuudesta.²⁴⁸

Merkittävämpänä ongelmana pidetään saneeraukseen hakeutumista vasta usean vuoden velkaantumiskierteen jälkeen. Tähän ratkaisu voisi olla velkoja-aloitteisen vireillepanon helpottaminen ja toimenpidekustannusten alentaminen. Asianmukaisen saneeraushakemuksen tekemiseen edellytetään laajaa ja työlästä liiteaineistojen kokoamista. Kaikki tästä aiheutuvat kustannukset jäävät hakijan maksettavaksi. Saneeraushakemuksen toimenpidekustannuksien korkeutta korostaa vaihtoehdoisen konkurssimenettelyn alhaiset kustannukset. Lisäksi konkurssihakemus on helpompi tehdä eikä siinä ole uhkaa vahingonkorvausvelvollisuudesta. Nykyisessä saneerausmenettelyssä velkojalla on vaikeasti ennakoitava näyttövelvollisuus saneerausmenettelyn tarpeellisuudesta sekä uhka joutua vahingonkorvausvelvolliseksi aiheuttomasta yrityssaneeraushakemuksen tekemisestä.²⁴⁹

Velkojilla on myös oikeus tehdä kilpaileva ohjelmaehdotus, mutta käytännössä näin ei juurikaan tapahdu. Ohjelman laatimisesta aiheutuu vaivaa ja kustannuksia laatijan maksettavaksi. Jopa niissä tapauksissa, joissa selvittäjä ei lainkaan anna ohjelmaehdotusta, vaan velkojan ohjelmaehdotus on ainoa, kustannuksista vastaa laatija. Mikäli hyväksytyyn ohjelmaehdotuksen laatimiskustannuksia voitaisiin saada kaikkien velkojien yhdessä maksettaviksi, se kannustaisi velkojia tekemään kaikkia osapuolia tyydyttävän ehdotuksen. Tällöin myös velkojalla olisi kannustinta käyttää ammattilaista avustajanaan. Edellistä oikeudenmukaisempi ratkaisu olisi huomioida laatimiskustannukset kokonaan tai edes osittain velallisyrittäjien kustannuksina. Selvittäjä on velvoitettu antamaan tietoja muille ohjelmaehdotuksen tekijöille. Käytännössä selvittäjän laatiman ehdotuksen jättäminen jää määräajan loppuun eikä velkoja ehdi käyttää hyväkseen selvittäjän työpanosta. Tämän vuoksi voitaisiin kilpailevan ohjelmaehdotuksen sallia annettavan vielä ohjelmaehdotuksesta annettavan kirjallisen lausuman yhteydessä ja niin, että velkoja voisi käyttää ehdotuksen pohjana selvittäjän laatimaa ehdotusta. Kilpailevien ohjelmaehdotusten laatimisen helpottaminen auttaisi pääsemään parhaaseen ratkaisuun vahvistettavasta ohjelmaehdotuksesta. Tämä myös keventäisi alkukäsittelyä.^{250 251}

²⁴⁷ Kääpä ym. 1993: 93.

²⁴⁸ Hämäläinen 2004: 2–4.

²⁴⁹ Savolainen 2004: 59–63.

²⁵⁰ Savolainen 2004: 85–86.

Yksi saneerausmenettelyn ongelma on liian matala aloittamiskynnys. Tämä on ongelma sekä velalliselle että velkojille. Yrityssaneerausmenettely voidaan vahvistaa, mikäli sen katsotaan tuottavan velkojilleen paremman lopputuloksen, kuin mikä se konkurssitilanteessa olisi. Arviointi ei kuitenkaan ole helppo, koska konkurssi-menettelyssä velkoja saa suorituksen varmasti ja välittömästi. Saneerausmenettely on taas vuosia kestävä ohjelma ja saatavat siten epävarmoja.²⁵² Mikäli yrityssaneeraus ei onnistukaan ja yrityksen on hakeuduttava konkurssiin, koituu tästä huomattavan suuret kustannukset verrattuna konkurssiin ilman edeltävää yrityssaneerauskokeilua. Tämän vuoksi velkojien lausunnoilla voisi olla enemmän merkitystä tuomioistuimen päättäessä yrityssaneerauksen aloittamisesta.²⁵³

Velkojien keskinäiset tasa-arvon epäkohdat koetaan tulevan esille muun muassa selvittäjää valitessa. Merkittävillä velkojilla on tässä enemmän painoarvoa ja sitä haluttaisiin jakaa myös pienempien velkojen velkojille ja velallisyrietykselle. Toisaalta tuomioistuin viime kädessä päättää selvittäjän valinnasta ja näin katsotaan osapuolten olevan tasavertaisempia keskenään ja näin estetään selvittäjän ja velallisyrietyksen vastakkainasettelut.²⁵⁴ Velkojien epätasa-arvo tulee esille myös lain 54 §:n mukaisen ryhmäenemmistön päätöksessä ohjelmaehdotusta äänestettäessä. Sen osalta laki saa kritiikkiä vakuusvelkojien suosimisesta. Jos tavalliset velkojat saisivat samassa suhteessa painoarvoa, joutuisi selvittäjä neuvottelemaan enemmän myös vakuudettomien velkojien kanssa laatiessaan ohjelmaehdotusta.²⁵⁵

Ensimmäiset yrityssaneerausmenettelyt käynnistettiin syvän taloudellisen taantuman aikana. Tällöin ei osattu odottaa, että ohjelmasta selviytyneet yritykset pystyisivät tuottamaan arvioitua enemmän voittoa. Lisäsuoritusvaateille ei ollut tarvetta. Noususuhdanteen aikana olisi voinut olettaa lisäsuoritusvaateiden määrän kasvavan, mutta näin ei ole tapahtunut. Syynä tähän voi olla tietämättömyys velkojan oikeudesta, velallisyrietyksen tilasta ohjelman päätyttyä tai lain epämääräisyys. Lain esityöt suosittavatkin ennakoitua voiton mukaan ottamista saneerausohjelmaan, jotta ”toiminnan jatkamisedellytysten turvaaminen kohtuudella edellyttää –tulkinnaalta” välttää. Se olisi hyvä ottaa uudistettavaan yrityssaneerailakiin pakollisena

²⁵¹ Koulu 1995: 320.

²⁵² Hämäläinen 2004: 18.

²⁵³ Hämäläinen 2004: 2–4.

²⁵⁴ Hämäläinen 2004: 9.

²⁵⁵ Hämäläinen 2004: 19–20.

mainittavaksi ohjelmaehdotuksessa. Lakiin pitäisi ottaa selvyyden vuoksi mukaan myös lisäsuoritusvaateen esittämisajankohta.²⁵⁶

Yrityssaneerauksesta on annettu hallituksen esitys eduskunnalle yrityssaneerauslain muuttamiseksi. Vielä ei ole tiedossa, millä aikataululla esitys saadaan vahvistettua voimassa olevaksi laiksi. Uuden lain turvin on tarkoitus nopeuttaa yrityksen ohjautumista saneerausmenettelyyn tai vastaavasti sen edellytysten puuttuessa konkurssimenettelyyn. Saneeraustuomioistuinten määrää on tarkoitus vähentää entisestään menettelyjen tehostamiseksi ja asiantuntemuksen turvaamiseksi. Yrityksiltä vaaditaan jo hakemusvaiheessa entistä tarkempaa selvitystä keinoista, joilla saneeraus aiotaan toteuttaa.²⁵⁷

Merkittävä muutos uudessa lakiehdotuksessa koskee saneeraushakemuksen vireille tulon ja saneerauksesta annettavan päätöksen välisenä aikana syntyneitä velkoja. Voimassa oleva laki mahdollistaa näille väliaikaiskieltojen suojan, mutta nämä ovat silti saneerausvelkoja ja jälkikonkurssissa menettelyaikaisia velkoja huonommassa asemassa. Uuden lain mukaan jo saneeraushakemuksen vireille asettaminen määrää velan jakohetken joko saneeraus- tai massavelkoihin. Vireille asettamisen jälkeen syntyneet velat siis olisi myös maksettava täysimääräisinä. Ne olisivat jälkikonkurssissa menettelyaikaisten velkojen kanssa etuoikeutettuja eli maksettava ennen saneerausvelkoja. Näitä velkoja ei voitaisi kuitenkaan käyttää konkurssiperusteena menettelyn aikana. Vireille tulo ei kuitenkaan vaikuttaisi muihin aloittamisesta aiheutuviin oikeusvaikutuksiin.²⁵⁸

Uuden lain myötä velkojat oikeutetaan kuittaamaan velkansa samoin kuin konkurssimenettelyssä. Velkojien ryhmäjakoja muutettaisiin niin, että vakuusvelkojat ovat oma ryhmänsä ja tavalliset velkojat omansa. Vakuus velkojat on jaettava kahteen ryhmään vain siinä tapauksessa, että mukana on yrityssaneerausvelkoja ja muunlaisen vakuuden omaava velkoja. Tavalliset velkojat jaettaisiin aina niin, että julkisvelkojat olisivat omassa ryhmässään ja loput muodostaisivat oman ryhmänsä. Tavallisia velkojaryhmiä olisi enimmillään kaksi. Mainintaa lisäsuoritusten jakamisesta ehdotetaan pakolliseksi ohjelmaehdotuksiin. Ohjelmasta on selvittävä jakoperusteet. Ohjelmaan voidaan kuitenkin ottaa myös maininta, että lisäsuorituksia ei jaeta. Vahvistettua saneerausohjelmaa muutettaessa ei enää vaadittaisi vähäisten velkojien suostumista. On ehdotettu, että saneerausmenettely voitaisiin vahvistaa enemmistön

²⁵⁶ Kiema 2001.

²⁵⁷ HE 152/2006.

²⁵⁸ HE 152/2006.

tuella yksinkertaistetussa menettelyssä. Uuden lakiehdotuksen arvioidaan turvaavan entistä lakia paremmin velkojienkin oikeuksia toteutuessaan. Osaltaan tähän vaikuttaa nopeutettu saneerausmenetelmä sekä aiempaa tehokkaampi saneerauskelpoisten yritysten arviointi.²⁵⁹

Velkojien ollessa yksimielisiä siitä, että saneerausmenettely on kannattava keino pelastaa velallisyritys, voi yrityssaneeraustilasta selviytyä hyvinkin nopeasti. Mitä nopeammin taas saadaan velallisyritys poistettua saneerattavien yritysten listalta, sitä aikaisemmin tämän liiketoiminnat alkavat sujua kitkattomammin. Tavarantoimittajat antavat velaksi tavaraa ja velallisyritys voi saada jopa uusia rahoittajia. Näin yritys saadaan takaisin liike-elämään tuottamaan voittoa ja maksamaan saataviaan velkojille. Käsittelyn nopeuttamista auttaa se, että hakemuksen tekevät velallinen ja vähintään kaksi velkojaa yhdessä. Näiden kahden velkojan saatavien täytyy kuitenkin edustaa vähintään yhtä viidesosaa velallisyrittäjän koko veloista. Tällaisessa yhteishakemustapauksissa säästyy aikaa siinä, ettei tuomioistuimen tarvitse tutkia velallisyrittäjän maksukykyä, vaan se voi luottaa siihen, että hakemusta ei tehdä väärinkäyttötarkoituksessa.

Myös itse hakemuksen laatimiseen kannattaa perehtyä huolella. Jos siinä havaitaan puutteita, aikaa kuluu puutteiden korjaamiseen. Myös ohjelmaehdotus kannattaa laatia niin, että velkojat ovat siitä ainakin suurimmaksi osaksi yhtä mieltä. Ennakkosuunnittelulla vähennetään myös saneerausmenettelystä koituvaa julkista ryöpytystä²⁶⁰. Negatiivisesta julkisuudesta aiheutuvat epäsuorat kustannukset lisäävätkin menettelyn kustannuksia siinä tarvittavien asiantuntijoista aiheutuvien kustannusten ohella²⁶¹. Yrityssaneerausmenettelyn asianosaisten kannattaa alusta alkaen kuitenkin pitää mielessä, että kehitysohjelmien läpivienti ei ole yrityksen valmentamista olympialaisia varten vaan pikemminkin sitä, että potilas pääsisi jalkeille²⁶².

²⁵⁹ HE 152/2006.

²⁶⁰ Leino 1993.

²⁶¹ Vikkula 1993.

²⁶² Leino 1993.

LÄHDELUETTELO

Painettu kirja:

HE 182/1992 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle yrityksen saneerausta koskevaksi lainsäädännöksi. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Hupli, Tuomas (2004). *Täytäntöönpanointressi yrityssaneerauksessa: insolvenssioikeudellinen tutkimus saneerausvelkojan oikeusaseman perusteista.* Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys.

Hämäläinen, Riitta (2004). *Yrityksen saneerauksesta annetun lain toimivuus ja epäkohdat.* Helsinki: Oikeusministeriö.

Jakonen, Jukka (1993). *Saneeraus. Yrityksen saneerauslaki käytännössä.* Helsinki: WSOY:n graafiset laitokset.

Kavanterä, Reino & Katariina Heiskanen (1993). *Yrityksen velkasaneeraus.* Espoo: Weilin+Göös.

Koskelo, Pauliine (1994). *Yrityssaneeraus.* Jyväskylä: Lakimiesliiton Kustannus.

Koulu, Risto (1994). *Yrityssaneerausmenettelyn aloittaminen: Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden määräytyminen saneerauksen aloittamisharkinnassa.* Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Koulu, Risto (1995). *Saneerausohjelman vahvistaminen: Velkojien autonomian toteutuminen yrityssaneerausmenettelyssä.* Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Koulu, Risto (1998). *Saneerausohjelman toteuttaminen: Ohjelman muuttaminen, saneerauksen raukeaminen ja konkurssi yrityssaneerauksen jälkiasioina.* Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Koulu, Risto & Johanna Niemi-Kiesiläinen (1999). *Velkajärjestelyn ja saneerauksen pääpiirteet.* Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Koulu, Risto (2004). *Johdatus insolvenssioikeuden perusteisiin*. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut.

Koulu, Risto, Erkki Havansi, Heidi Lindfors & Johanna Niemi-Kiesiläinen (2005). *Insolvenssioikeus*. 2. painos. Helsinki: WSOY Lakitieto.

Kääpä, Risto, Timo Leino, Paul Lillrank, Mika Pakarinen & Seppo Siljama (1993). *Yrityssaneerausopas*. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Lindström, Jyrki (2005). *Luotonvalvonta ja saatavien perintä*. Helsinki: Talentum Media Oy.

Malinen, Jari (1993). *Yrityssaneeraus velkojan kannalta*. Teoksessa: *Uudet velkalait perinnässä*, 105–147. Toim. Koskelo, Pauliine, Kari Kujanen, Jari Malinen & Hannu Töyrylä. Helsinki: WSOY.

Ovaska, Risto K. (1993). *Yrityssaneerauskäsikirja*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Pinomaa, Pekka (2001). *Saneerauskäytäntö*. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Savolainen, Markku (2004). *Yrityssaneeraus – oikeustaloustieteellinen näkökulma menettelyvalintaan*. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Yrityssaneeraustyöryhmä (2006). *Yrityssaneerausta koskevan lainsäädännön tarkistaminen*. Helsinki: Oikeusministeriö.

Elektroninen julkaisu:

HE 152/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 23 §:n muuttamisesta. Saatavissa Internetissä:

<URL:< <http://www.edilex.fi/virallistieto/he/20060152>>.

Oikeuslaitos (2006). *Yrityssaneerausasioiden tuomiopiirit*. Päivitetty 18.8.2006. Saatavana Internetissä: URL<<http://www.oikeus.fi/10691.htm>>.

Oikeusrekisterikeskus (2006). Oikeusrekisterikeskus. Saatavana Internetissä:
URL<<http://www.kuulutusrekisteri.oikeus.fi>>.

Tilastokeskus (2006). *Konkurssit tammi-syyskuussa 2006*. Päivitetty 15.11.2006.
Saatavana Internetissä:
URL<http://www.stat.fi/til/konk/2006/09/konk_2006_09_2006-11-15_tie_001.html>.

Tilastokeskus (2006). *Yrityssaneeraukset tammi-syyskuussa 2006*. Päivitetty 15.11.2006. Saatavana Internetissä:
URL<http://www.stat.fi/til/ysan/2006/03/ysan_2006_03_2006-11-15_tie_001.html>.

Painettu artikkeli:

Jansson, Rainer & Peter Juselius (1993). *Yrityssaneeraus vaatii yhteistyötä*. Tilisanomat 1993: 1, 39–41.

Kiema, Outi (2001). *Yrityssaneerausvelkojen oikeus lisäsuorituksiin*. Defensor Legis 2001: 2, 193–201.

Koulu, Risto (1996). *Saneerauslainsäädäntö tienhaarassa*. Lakimies 1996: 8, 1152–1168.

Leino, Timo (1993). *Yrityssaneeraus on aina uusi rahoituspäätös*. Talouselämä 1993: 7, 34.

Silventoinen, Aimo (1993). *Saneerauksestako konkurssiaallon katkaisija?* Tilisanomat 1993: 1, 32–37.

Uoti, Sami (2005). *Yrityssaneerauksen vaikutus velkojen etuoikeusasemaan ja takaisinsaantiin*. Defensor Legis 2005: 4, 878–892.

Vikkula, Matti (1993). *Yrityssaneeraukselta ei pidä odottaa liikaa*. Talouselämä 1993: 12, 16–18.

OIKEUSTAPAUSLUETTELO

Korkein oikeus	sivu
KKO 1995:79	43
KKO 1996:119	34
KKO 2005:94	45

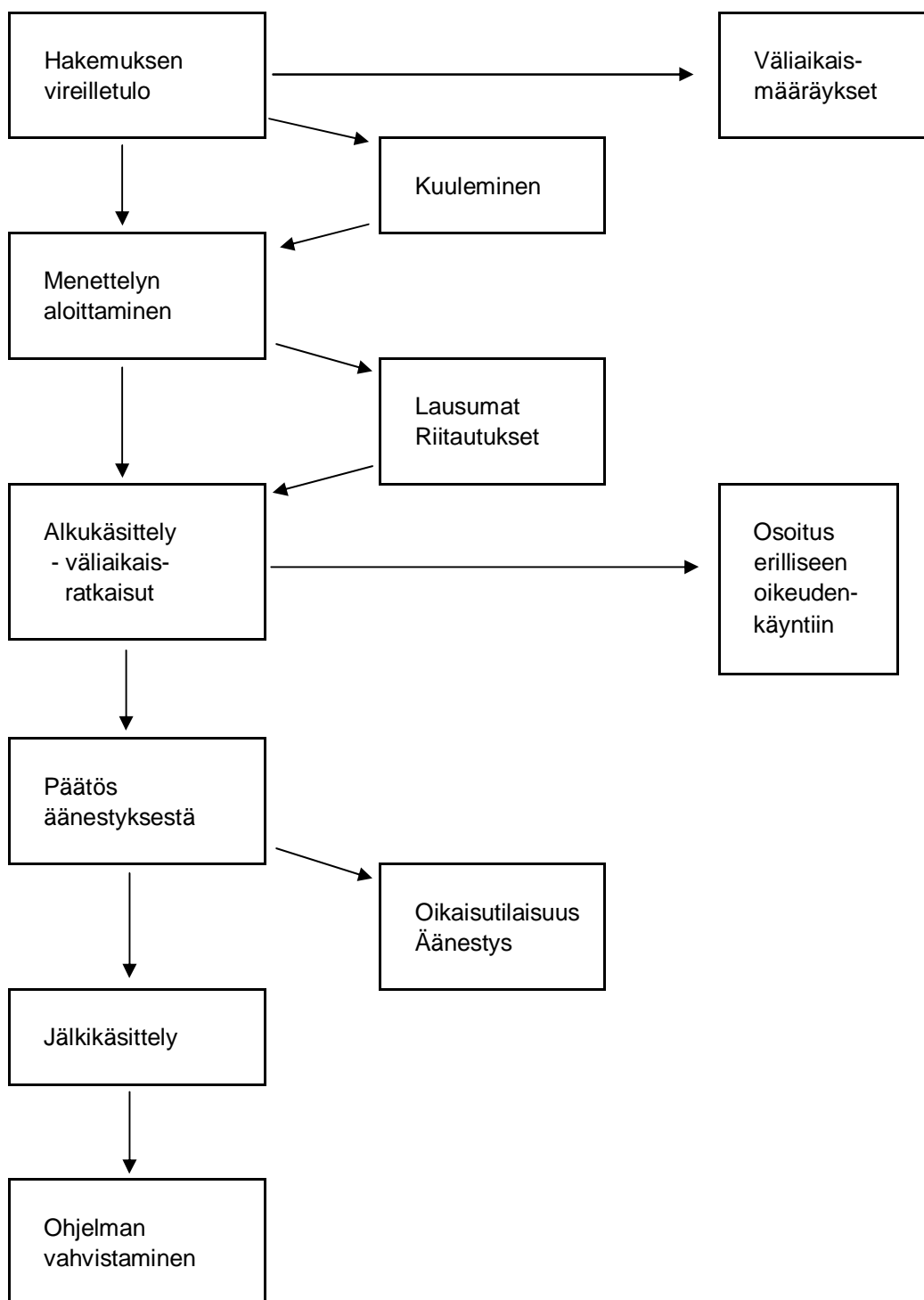
Toimivaltaiset tuomioistuimet

- 1) Ahvenanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Ahvenanmaan käräjäoikeuden tuomiopiirin;
- 2) Espoon käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Espoon, Lohjan ja Raaseporin käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 3) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Helsingin, Loviisan ja Porvoon käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 4) Joensuun käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Joensuun ja Nurmeksien käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 5) Jyväskylän käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Jyväskylän, Jämsän ja Äänekosken käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 6) Kajaanin käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Iisalmen ja Kajaanin käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 7) Kotkan käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Kotkan käräjäoikeuden tuomiopiirin;
- 8) Kuopion käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Kuopion, Pieksämäen ja Varkauden käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 9) Lahden käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Heinolan, Kouvolan, Lahden, Orimattilan ja Riihimäen käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 10) Lappeenrannan käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Imatran ja Lappeenrannan käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 11) Mikkelin käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Mikkelin ja Savonlinnan käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 12) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirin;

- 13) Porin käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Kokemäen, Porin ja Rauman käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 14) Rovaniemen käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Kemijärven, Kemi-Tornion, Kuusamon, Lapin ja Rovaniemen käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 15) Seinäjoen käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää , Kauhajoen, Kauhavan, Kyrönmaan ja Seinäjoen käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 16) Tampereen käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Hämeenlinnan, Ikaalisten, Tampereen ja Toijalan käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 17) Turun käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Forssa-Loimaan, Paraisten, Salon, Turun, Turunseudun ja Vakka-Suomen käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 18) Vaasan käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Haapajärven, Kokkolan, Mustasaaren, Raahen, Vaasan ja Ylivieskan käräjäoikeuksien tuomiopiirit;
- 19) Vantaan käräjäoikeuden tuomiopiiri käsittää Hyvinkään, Tuusulan ja Vantaan käräjäoikeuksien tuomiopiirit.²⁶³

²⁶³ Oikeuslaitos 2006.

Yrityssaneerausmenettelyn kulku pääpiirteissään²⁶⁴

²⁶⁴ Mukailen Koulu ym. 1999: 96.

Asianajotoimisto A. Aho
Rautatienkatu 10 B 4
90100 OULU

Oulun Käräjäoikeudelle

Asia **Hakemus saneerausmenettelyn aloittamiseksi**

Hakija Tavaratalo Oy
osakeyhtiö, Oulu
Asemakatu 12, 90100 OULU
Y-tunnus 0987645-3, rek. 8.4.1982

Hakijan asiamies

asianajaja Aaro Aho
Rautatienkatu 10 B 4, 90100 OULU
puh. (08) 341 200, telekopio (08) 341 201

Hakemus Pyydämme kunnioittavasti, että käräjäoikeus taloudellisissa vaikeuksissa olevan Tavaratalo Oy:n jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehdyttämiseksi sekä sen edellytysten turvaamiseksi ja velkajärjestelyn aikaansaamiseksi yrityksen saneerauksesta annetun lain 71 §:n mukaisesti tekisi päätöksen saneerausmenettelyn aloittamisesta ja mainitussa tarkoituksessa vahvistaisi saneerausohjelman, jolla määrättäisiin yrityksen varallisuutta ja velkoja koskevista toimenpiteistä.

Hakemuksen tarkoitus sekä velallisen toimiala, toiminnan laajuus ja tämänhetkiset toimintaolosuhteet sekä veroviraston konkurssihakemus huomioon ottaen pyydämme vielä, että käräjäoikeus ratkaisisi väliaikaismääräyksiä koskevan pyynnön kiireellisenä.

Hakemukseen yhtyneiden todennäköisten velkojien saatavat edustavat yli viidennestä velallisen kaikista varoista.

Päätös yrityssaneeraukseen hakeutumisesta

Tavaratalo Oy:n ylimääräinen yhtiökokous on 7.12.2006 päättänyt tehdä hakemuksen yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta.

Yhtiön oma pääoma on jo edellisellä tilikaudella ollut menetetty, jolloin yhtiökokous on osakeyhtiölain 13 luvun edellyttämin tavoin käsitellyt asiaa. Kun oma pääoma on edelleen menetetty, yhtiökokous on selvitystilaan asettamisen sijasta tehnyt päätöksen yrityssaneeraukseen hakeutumisesta (OYL 13 luku 2a § 1 mom.).

Edellytykset

Yrityksen saneerauksesta annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan saneerausmenettely voidaan aloittaa, jos velallista uhkaa maksukyvyttömyys tai velallinen on maksukyvytön, ja on todennäköistä, että maksukyvyttömyys voidaan saneerausohjelman avulla poistaa.

Maksukyvyttömyyden osalta viitataan liitteenä olevaan KHT-tilintarkastajan Risto Jalon selvityksen Tavaratalo Oy:n taloudellisesta tilanteesta kohtaan 5 ja saneerausedellytysten osalta selvityksen kohtaan 10.

Saneerausedellytysten osalta todetaan vielä, että yhtiön kustannusrakennetta on jo olennaisesti leikattu mm. henkilöstövähennyksillä, ja toisesta toimipisteestä tullaan luopumaan kahdessa kuukaudessa saneerausmenettelyn aloittamisesta. On todettavista, että yhtiö jo kulumassa olevalta tilikaudelta tekee positiivisen tuloksen.

Esteet Hakijan tiedossa ei ole mitään yrityksen saneerauksesta annetun lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua estettä saneerausmenettelyn aloittamiselle. Myös tältä osin viitataan edellä mainittuun KHT Risto Jalon selvityksen yhtiön taloudellisesta tilanteesta.

Konkurssihakemukset

Hakijana oleva velallisyhtiö ilmoittaa, että Oulun ja Kainuun verotoimisto on jättänyt yhtiötä koskevan konkurssihakemuksen 20.11.2006 Oulun käräjäoikeuteen. Lausuman määräpäivä on 20.12.2006.

Väliaikaiset kiellot

Hakija pyytää, että yrityksen saneerauksesta annetun lain 17 §:ssä tarkoitettu maksu- ja vakuudenasettamiskielto, 19 §:ssä tarkoitettu perintäkielto ja 21 §:ssä tarkoitettu täytäntöönpanokielto määrättäisiin olemaan väliaikaisena voimassa velkojia kuulematta välittömästi saman lain 22 §:n nojalla.

Väliaikaisia kieltoja perustellaan sillä, että saneerausmenettelyn kannalta on tärkeitä saattaa kiellot voimaan heti, jotta velallisyhtiö voi varmistua siitä, ettei hakijavelkoja eikä kukaan muukaan ehkä haettavilla turvaamistoimilla vaikeuta yrityksen toimintaedellytyksiä välivaiheen aikana ja kykenee näin mm. jatkamaan keskeneräisten tilausten valmistamista.

Väliaikaisten kieltojen määräämättä jättäminen saattaisi olennaisesti heikentää saneerauksen onnistumisedellytyksiä. Velkojille ei kieltojen määräämisestä tule aiheutumaan vahinkoa.

Yrityksen saneerauksesta annetun lain 17:ssä tarkoitettua maksu- ja vakuudenasettamiskieltoa ei pyydetä määrättäväksi velallisen toimialan mukaisen elinkeinotoiminnan kannalta tarpeellisten ja välttämättömien hyödykkeiden ostamisen osalta eikä kiellon asettamisen jälkeen ehkä otettavien velkojien ja niille asetettavien vakuuksien osalta.

Maksu- ja vakuudenasettamiskieltoa ei pyydetä myöskään määrättäväksi velallisen toiminnan kannalta tarpeellisten ja välttämättömien hyödykkeiden toimituksille, jotka velallinen maksaa käteisellä tai ennakkomakusoin kiellon asettamisen jälkeen.

Edellä tarkoitettua poikkeusta määrättäville väliaikaisille kielloille perustellaan sillä, että velallisella tulee olla jatkuva mahdollisuus tarpeellisessa määrin varmistaa elinkeinotoiminnan kannattava jatkaminen.

Menettelyn aikainen rahoitus

Emoyhtiö Tavaratukku Oy on ilmoittanut viivytyksettä maksavansa velkansa Tavaratalo Oy:lle sekä muutenkin huolehtimaan velallisyhtiön käyttöpääoman riittävydestä saneerausmenettelyn kestäessä.

Selvittäjä Hakija esittää selvittäjäksi antamansa suostumuksen mukaisesti Oulusta olevaa asianajaja Jussi Jaakkolaa (Asianajotoimisto Jaakkola Oy).

Asianajaja Jaakkola täyttää yrityksen saneerauksesta annetun lain 8 §:n 3 momentissa säädetyt vaatimukset. Hän ei ole aikaisemmin ollut toimeksiantosuhteessa velalliseen.

Hakemukseen yhtyminen

Vielä ilmoitetaan, että pantinantajat (todennäköiset velkojat) Maija Tuomela (n. 80 000 euroa) ja Ari Pudas (n. 90 000 euroa) yhtyvät tähän hakemukseen.

Oulussa 7. päivänä joulukuuta 2006

Tavaratalo Oy
osakeyhtiö, Oulu

Kirjoitti

Aaro Aho
asianajaja, varatuomari, Oulu

Liitteet

Hakemuksen liitteenä toimitetaan

- 1) Tavaratalo Oy:n kaupparekisterin ote;
- 2) jäljennös Tavaratalo Oy:n yhtiöjärjestyksestä;
- 3) selvitys Tavaratalo Oy:n omistussuhteista;
- 4) jäljennös viimeisistä tilinpäätösasiakirjoista per 30.9.2006 eli tuloslaskelma, tase ja toimintakertomus sekä tilintarkastuskertomus;
- 5) selvitys toiminnan tosiasiallisesta alasta sekä toimipaikkojen määrästä, sijainnista ja niissä olevien työntekijöiden määrästä, Tavaratalo Oy:n liikevaihdosta, varojen arvosta sekä velkojen määrästä kokonaisuudessaan ja vakuuksien mukaan eriteltynä;
- 6) velkojaluettelo, josta ilmenee kunkin velkojan nimi ja osoite, saatavan määrä ja siitä mahdollisesti annettu vakuus sekä takaajien ja vakuuden asettajien nimet ja osoitteet;
- 7) luettelo merkittävistä varoista;
- 8) keskuskauppakamarin hyväksymän tilintarkastajan (KHT) selvitys velallisen taloudellisesta tilanteesta, joka sisältää lausunnon hakemuksen liitetystä tilinpäätöksestä ja niistä seikoista, jotka on otettava huomioon arvioitaessa velallisen taloudellista asemaa tilinpäätöksen perusteella, sekä tarpeellisessa laajuudessa tiedot muista seikoista, joilla saattaa olla merkitystä arvioitaessa saneerausmenettelyn aloittamisen edellytyksiä;

- 9) tiedossa ei ole, että Tavaratalo Oy:tä koskevaa konkurssihakemusta olisi vireillä muussa tuomioistuimessa;
- 10) muuna tarpeellisena selvityksenä velallisyhtiön johdon laatima selvitys Tavaratalo Oy:n saneerauskelppoisuudesta ja liiketoimintastrategiasta;
- 11) ylimääräisen yhtiökokouksen pöytäkirjan per 7.12.2006, missä päätös saneerausmenettelyn aloittamisen hakemisesta; sekä
- 12) hakijan (Tavaratalo Oy) ja suostumuksenantajan (asianajaja Jussi Jaakkola), sekä hakemukseen yhtyneiden (Maija Tuomela ja Ari Pudas) valtakirjat.²⁶⁵

²⁶⁵ Mukaillen Pinomaa 2001: 163–168.

TAVARATALO OY –NIMISEN SANEERAUSYRITYKSEN SELVITTÄJÄLLE

ASIANAJOTOIMISTO ULLA KOIVURANTA OY

LAUSUMA YRITYSSANEERAUSASIASSA

AA Ulla Koivuranta
Rantatie 16 b 14
90100 OULU

Asia	Lausuma Tavaratalo Oy:n yrityssaneeraushakemuksesta.										
Lausuman määräpäivä	Lausuma selvittäjälle viimeistään 07.01.2007.										
Tuomioistuin	Oulun kärjäoikeus										
Lausuman antaja	Luottotukku Oy, y-tunnus 123136-1, Oulusta Keskuskatu 18 b 4 90100 OULU puh. (08) 2291 1554 telekopio (08) 143 683										
Lausuma / saatava	Luottotukku Oy:llä on Tavaratalo Oy:ltä saatava, joka perustuu Oulun kärjäoikeuden 22.6.2006 antamaan yksipuoliseen tuomioon seuraavasti: <table> <tr> <td>pääomaa</td> <td>1 500 €</td> </tr> <tr> <td>korkoa pääomalle 9,5 % 22.6.2006 lukien</td> <td></td> </tr> <tr> <td>tuomitut kulut</td> <td>220 €</td> </tr> <tr> <td>korko kuluille 9,5 % 22.6.2006 lukien</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yhteensä</td> <td><u>1 720 €</u></td> </tr> </table>	pääomaa	1 500 €	korkoa pääomalle 9,5 % 22.6.2006 lukien		tuomitut kulut	220 €	korko kuluille 9,5 % 22.6.2006 lukien		Yhteensä	<u>1 720 €</u>
pääomaa	1 500 €										
korkoa pääomalle 9,5 % 22.6.2006 lukien											
tuomitut kulut	220 €										
korko kuluille 9,5 % 22.6.2006 lukien											
Yhteensä	<u>1 720 €</u>										
Pienvelkavaatimus	Vaadimme, että saatavamme suoritetaan pienvelkana (YrSanL 18 § 4 kohta).										
Päiväys	Oulussa 30.12.2006 Luottotukku Oy Oulusta										
Laati	Pekka Peltola Perintälakimies, Oulusta c/o Luottotukku Oy										
Liitteet	valtakirja kopio yksipuolisesta tuomiosta ²⁶⁶										

²⁶⁶ Mukailen Lindström 2005: 435.